

לימוד היומי דקהילתנו

שולחן	היי	משנה	ליקוטי	ליקוטי	יום	יום
א	מוהר"ן	ברורה	הלכות	ה"א	להדו"ש	שבת
ה, ו	תרג- תרג	חזרה	ריז	סג	ד'	שבת
ז, א	תיש	פ:	ריה	סג:	ה'	א
ב, ג	א-ב	פא:	ריט	סד:	ו'	ב
ד, ה	ג-ד	פא:	רנ	סד:	ז'	ג
א, ב	ה-ו	פב:	רכא	סה:	ח'	ד
ג, ד	ז-ח	פב:	רכב	סה:	ט'	ה
א, ב	ט-י	חזרה	רכג	סו:	י'	ו

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

216 | פרשת במדבר | ד' סיון תשפ"א

דבר המערכת

ארבעים ותשע ימי השתקקות רצונות וכיסופים, שעות על גבי שעות של התרפקות על דודנו אוהבנו שברוב אהבתו נתן לנו את תורתו, והוא מבקש להנחילנו מחדש ביום הגדול את הכוחות המחודשים לקיום התורה. כמה געגועים ייחולים ציפיה והמתנה נשפכו לזכות להגיע ליום הזה, כמה התעוררות של אהבה ורצון זרמו מלבות בני ישראל להיהא יומא! והנה היום הגדול הגיע, משוש דודים אהבת ריעים, מתכוננים ברטט קודש לקריאת עשרת הדברות, ספר התורה כבר נפתח, הכל מוכן ומזומן, ושוב הפסקה ארוכה. **מתחילים לשורר 'שיר של חשק'**. וכבר אמר רבינו הקדוש: "מי שידוע מעלת השיר של אקדמות עם הניגון שלו כמו שרגילין העולם לזמר אותו בניגון הידוע, הוא דבר נפלא וחידוש גדול מאד, ואמר, שאקדמות הוא שיר של חשק" (שיחות הר"ן, רנו).

ללמדך, שהזכייה לתורה וקיומה, תלוי אך ורק בחשק ורצון. עד הרגע האחרון מרבים ומוסיפים חשק על חשק ורצון על רצון, כי הוא הכלי האמיתי לקיום כל התורה. ההשתקקות והכיסופים הם 'יקודות הכסף' - הכיסופים, והם שגורמים לכל אותיות ודברי התורה להתנענע ולקום לתחיה לקיימם בפועל (ראה ליקוטי מוהר"ן ח"א לא). זוהי בעצם עצת "ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו, שהיא העצה הכללית שהוא יסוד כל העצות לכל החפץ חיים אמתיים ונצחיים הרוצה לגשת אל הקודש לילך בדרכי ה' לשוב אליו יתברך" (ליקוטי הלכות, תפילה ד, ז).

אין קבלת עול תורה נאה יותר, ואין עסק לקיום התורה מופלא יותר, מאשר ההתחדשות בלימוד ספר 'השתפכות הנפש' מורה הדרך לקיום עצת ההתבודדות, אשר 'חבורות הבחורים' דקהילתנו מתחילים בסייעתא דשמיא בעיצומו של יום הקדוש זמן מתן תורתנו, כאיש אחד בלב אחד בקביעות מידי יום, להתחדש בעצת 'קיום התורה', והיא שתהיה כלי שנזכה לקיימה בכל לב ונפש בשמחה ובטוב לבב כל הימים.

העורכים

עַדב יִקָּר אַחְסַנְתָּה תְּבִיבִין דְּבִקְבֵּתָא

מתגבר משם, אזי הנחת רוח והשעשועים העולים מכך למעלה, הינם עצומים בלי שיעור ממה שהוא יתברך מקבל מהמלאכים הקדושים והטהורים. לא רק 'על אף' שהם באים ממקום גס ונמוך, אלא 'בגלל' שהם באים ממקום כזה...

כאמור, זה רחוק מדעתנו, אבל לא רק אנחנו לא מבינים זאת, אלא גם המלאכים עצמם אינם מבינים זאת. הם מקטרגים בכל עוז נגד בחירת ישראל למקיימי התורה; הם רואים בכך פחיתות עצומה ששפלים כאלו יזכו לעמוד לשרת לפני מלך א-ל רם ונישא. וכמו שחז"ל מספרים (שבת פ"ח) "בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: ריבוננו של עולם, מה לילוד אשה בינינו? אמר להן, לקבל תורה בא, אמרו לפניו, חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו, תנה הודך על השמים".

הקטרוג הזה לא היה מכוון נגד משה רבינו עצמו שזיכך עצמו יותר מכל המלאכים והשרפים, הם התכוונו אלינו, כי "על משה בעצמו לא היו המלאכים מקטרגים כל כך, כי ידעו גודל קדושתו העצומה שכבר ניצח ושיבר היצר הרע בתכלית, אך כל עיקר קטרוגם היה על שרצה משה לקבל את התורה ולמסרה ליהושע תלמידו שתהיה נמשכת לישראל לדורות עולם, כי ראו שעתידים לחטוא באותו הדור, מכל שכן בדורות האחרים, בפרט בסוף הדורות. אבל משה בעוצם כוחו לא די שהתגבר עליהם וקיבל את התורה אף גם קיבלה בכח כזה עד שיוכל למסרה ליהושע תלמידו שיוכל להמשיכה מדור לדור לעולם" (ליקוטי הלכות, העושה שלח לגבות חובה ה, ט).

הקטרוג הזה לא נשאר רק בשמים, המלאכים מעוררים מחשבות כאלו בלבנו אנו, ומכך בא רפיון הידים וחוסר האמונה בעצמנו; קשה לנו להאמין בקִּירַת ערכנו וברצונו יתברך בנו, עד שמכך באים לידי חטא.

נח לו לשכות, לברוח ולהתעלם. אין לו כח לחזור ולהתעורר לקראת זמן מתן תורתנו, הן קופה של שרצים תלויה בו מכל פשעיו משבועות דאשתקד ועד עתה, כמה עבר על התורה וכמה זלזל בה, ה' ישמור מעתה. הוא לא חש עצמו כ'מחותן' בשמחת קבלת התורה, אפילו לא כקרוב משפחה. מה גם שהוא מלא במידות רעות ויצרים שפלים, לדעתו, הוא בכלל לא מוכשר לקבל את התורה, ומה לו ולשמחה זו.

לפעמים מרוב הרהורי תשובה ורצונות טובים אנו שוכחים את מעלתנו האמיתית, עסוקים אנו ביתר שאת בחיפוש מומי מעשינו ופגמי נפשנו, ותוך כדי כך דעתנו מוסחת מן התכלית הנשגבה אליה אנו מיועדים. וכך מלמדנו רבינו הקדוש: "איש הישראלי נברא שיהיה לו ממשלה על המלאכים, וזה התכלית והסוף של ישראל. וצריך כל אחד לראות, שיבוא לזה התכלית" (ליקוטי מוהר"ן ח"ב א, כ), לא פחות ולא יותר: התכלית שאליה אנו צריכים לשאוף ולפעול להגיע, הוא שנעמוד במדרגה גבוהה יותר מהמלאכים עד שהם יצטרכו להגיע אלינו בהשגתם.

זה נראה רחוק ובלתי מושג כל כך, אנו השפלים והנמוכים כל כך - קְלָאֵי מאוויים גסים, שטופי רצונות רעים, מגושמים ושוכני בתי חומר - אמורים להיות ברי מעלה יותר מהמלאכים הזכים והצחים הטהורים והקדושים שלא טעמו טעם גשמיות מעודם וכל מהותם דבקות באור פני מלך! אתמהא!

אבל גם זה בכלל מחשבות א-ל אליון העמוקות וגבוהות מדעתנו השפלה. "כי הכלל הוא, שעיקר גדולת האדם שיוכל לזכות שיהיה לו ממשלה על המלאכים הוא מחמת שהאדם ירד למקום נמוך ומגושם כזה שהוא גשמיות העפר, שהוא תכלית גשמיות המקום, ועל ידי זה יש לו בחירה ונסיונות הרבה, וכשזוכה לתקן מעשיו אזי זה האדם דייקא יכול לזכות לעלות לבחינת מקומו של עולם ולמשול על המלאכים, ועיקר זכותו וגדולתו הוא דייקא מחמת שהוא בתכלית תכלית גשמיות המקום" (ליקוטי הלכות, ערב ה, לב).

זוהי ההסתכלות האלוקית. כאשר בא אדם שפל שבוטרים בו רצונות רעים והנסיונות מבקשים להכשילו בכל רגע, והוא

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

מוהר"ן ת' אמר: "די וועלט איז נישט און מען קען זי נישט כאפן, תורה ותפלה איז און מען קען דאס יא כאפן" - "העולם הזה הוא לא, ואין באפשרות לתפסה. תורה ותפלה הם 'פן', ואפשר לתפסה ולהשיגה".

(שיח שרפי קודש')

לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את המילון באימיל מידי שבוע

הדל"ג 6:53 - נין ההמה 5:38 - מוזק"ש 8:17
צאת השבת 8:10 - צאה"ש לר"ת 8:47

סגולות עסק התורה להכניע היצר

לזכות לחיים ולהינצל מעבירות וממיתה

(מאמר שנכתב ע"י הגרי"מ שליט"א בשנת תשכ"ו ונרפס בקובץ אולפן חד"ת ב')

שיחפוז לעשות את הרע ח"ו, ואע"פ שהוא בעצמו יודע כי הוא עושה עבירה בזה - עם כל זה מגביר בו כח התאוה עד שקשה לו להנצל מידיו. ויש שהיצה"ר מתלבש עצמו במצוות, היינו שמראה לו את העבירה שהיא מצוה, וכן להיפך, או מראה לו פנים של היתר ומעקם לו את דעתו, והוא אינו מרגיש בעצמו שום קלקול, כי כל דרכיו דומות עליו למישור, והצד השוה שבשני דרכים אלו, שהם מטעים את האדם ומעבירים אותו מדעתו ומדעת קונו, כמו שכתב בדבריו ז"ל "שהיצה"ר רוצה לעשות את האדם משוגע ממש ח"ו, כי בעל עבירה הוא משוגע כמו שארז"ל וכו'" - והעצה היעוצה ע"ז הוא "ומחינן לי באלוותא דחקיק עליה אהי" אשר אהי, היינו ע"י לימוד התורה הק' שיש בה סגולות שני הכוחות הללו, היינו של "מקל" - הלוחות ארכן וא"ו ורחבן וא"ו צורת מקל, "ושמות" - התורה כולה שמותיו של הקב"ה - ובכך מכניעים את שתי בחינות היצה"ר כנ"ל, כי כנגד אופן הא' של היצה"ר יש להתורה כח הסגולה של "מקל", והיא נותנת להאדם עוז וממשלה שיוכל להתגבר על יצרו, להכותו, להכניעו ולהשפילו. וכנגד האופן הב' של היצה"ר, יש להתורה כח הסגולה של "שמות", ליישב ולסדר את מוח האדם, ולהבריח ממנו הסט"א המבלבלת ומעקמת את המוח, ונותנת בו בינה להבין ולהשכיל איך לעשות רצון קונו ולהנצל מפח יקוש, לבל יוכל היצה"ר לרמותו ולהטעותו.

ועל פי כל זה מובנים כמין חומר דברי משל הנ"ל במאמרם ז"ל "מתיירא אני מן הליסטים" - כי שני מיני היצה"ר הנ"ל, בין היצה"ר הא' שבא לפניו בגלוי להסיתו לדבר עבירה רח"ל, ובין היצה"ר הב' שאורב ובא אליו בעקיפין בהתלבשותו במצוות, שניהם ליסטים הם, ולנפשו באו להאבידו לנצח ח"ו.

ועל זה אמר המדרש "מה עשה אביו, נטל "מקל" וחקקו, ונתן בו "קמיע", ונתנה לבנו וכו', כך אמר הקב"ה וכו', בני עסקו בתורה ואין אתם מתייראין", כי בסגולת עסק התורה הק' תרווייהו כחדא איתנייהו בה, כח "מקל" וכח "קמיע", היינו "שמות", שעי"ז מכניעין את היצה"ר - ובשתי בחינות הנ"ל.

ועכשיו תראה נפלאות, שדברי משל המדרש לענין עסק התורה - הוא ממש כעין שמבאר רביז"ל דברי רבב"ח "ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה אהי" אשר אהי" היינו "מקל" ו"שמות", שהם מין "קמיע", כמובא במדרש, ועתה מה יפה ומה נעים משל המדרש ע"פ דברי רביז"ל.

שנכנס בו, בחי' ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה שמות וכו', עכ"ל ק.

ונביא כאן הסבר על דברי רביז"ל הנ"ל מספר פרפראות לחכמה להרב הגאון הק' מהר"ן אב"ד דק"ק טשעהרין זצ"ל בתוספות ביאור וענינים, אשר בהם יתבאר המדרש הנ"ל בטוב טעם ודעת.

הנה, מה שצריכין שתי תחבולות עבור המשוגעים,

לימוד התורה היא גם "מקל" וגם "קמיע", לסלק מהאדם את השגעון!

היינו הכאות במקלות ורפואה ע"י שמות, כי יש באופן השגעון שני דברים: א) שמתגבר עליו תאוה לעשות דבר של שטות ושגעון, אע"פ שדעתו עוד לא נתעקמה, והוא בעצמו מבין שדבר רע הוא זה, אלא שאין בכוחו להתגבר על רצון הרוח שטות הדוחף אותו. ב) שמחמת הרוח רעה שנכנס בו נתבלבלה ונטרפה דעתו עד שאומר לרע טוב ולטוב רע, ודרכים עקלקלות דומות לו למישור, וכן להיפך. אי לכך על אופן הא' צריכים "מקל" להכותו ולאיים עליו כדי שיפחד לעשות הדברים הרעים שחפץ לעשות, ומכיון שעוד דעתו בו אלא שאין יכול להתגבר - ממילא ע"י ההכאות ימנע מלעשותם. ועל אופן הב' צריכים לשום עליו "שמות", לעורר בו כח סגולת שמות הקדושים, ולגרש ממנו כוחות הטומאה שהשתלטו עליו ורוחות הרעות שמבלבלות את דעתו.

וכמו כן ממש הם דרכי היצה"ר, שרוצה לעשות את האדם משוגע ממש - יש שמסית את האדם

ביאור מדרש ע"פ מאמר א' בליקוטי מוהר"ן ח"א

איתא במדרש רבה (ויקרא פרשה כ"ה): "רב הונא בשם ר' בנימין בן לוי אמר, משל למלך שאמר לבנו צא לפרקמטיא (למסחר). אמר לו, אבא, מתיירא אני בדרך מהליסטים וכו', מה עשה אביו, נטל מקל וחקקו ונתן בו קמיע ונתנה לבנו ואמר לו, יהי המקל הזה בידך ואי אתה מתיירא משום בריה, אף כך אמר הקב"ה למשה, אמור לישראל בני עסקו בתורה ואין אתם מתייראים משום אומה".

המדרש הזה סתום. תוכן כוונתם מה שדימו את התורה למקל וקמיע, ובמה הוא לדוגמא לתועלת התורה שדומה לסגולת מקל וקמיע.

ולהבין משל דברי חכמים במדרש הזה, יתבאר על פי הקדמת חלק מתוך מאמר בלקו"מ סימן א', בביאור דברי רבב"ח ע"פ כל התורה. וזלה"ק שם:

"וזה פירוש מה שאמר רבב"ח (ב"ב ע"ג), האי גלא דמטבע לספינתא מתחזי כי צוציתא דנורא חוורתא ברישה - פירש רשב"ם (על צוציתא דנורא) אש לבנה, ומלאך מזיק הוא, ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה אהי" אשר אהי. 'גלא' הוא היצה"ר, דמטבע לספינתיה הוא החן והחשיבות, לשון ספון וחשוב (מו"ק כ"ח מאן חשיב מאן ספון), כי היצה"ר רוצה להטביע ולהשפיל ח"ו החן והחשיבות של ישראל, בחי' מלכות דקדושה, ומתחזי כי צוציתא דנורא חוורתא ברישה" - כי מתחילה היצה"ר מתלבש עצמו במצוות, ומטעה את האדם כאילו מסיתו לעשות מצוה. וזהו בחי' צוציתא דנורא חוורתא - אש לבנה, אע"פ כמלאך מזיק הוא. 'ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה אהי'. היינו שיעקר הכנעתו של היצה"ר הוא ע"י התורה שהיא כולה שמותיו של הקב"ה, והתורה היא בחי' וא"ו (עי' זוהר פקודי דף רכ"ו ע"ב), כי הלוחות ארכן ו"ו ורחבן ו"ו (ב"ב יד.). וזהו בחינת אלוותא, דהיינו מקלות דחקיק עליה אהי' וכו' היינו שמות, בחי' התורה שהיא בחי' ו"ו, והו"ו היא צורת מקל, והיא כולה שמותיו של השי"ת, היינו שהתורה הקדושה היא מכניע את היצה"ר, שרוצה לעשות את האדם משוגע ממש ח"ו, כי בעל עבירה הוא משוגע, כמו שאמרו חז"ל (אבות א) אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, וכמו שהמשוגעים צריכים להכותם ולשום עליהם שמות, כמו כן ממש התורה שעוסקים הוא בחי' מקלות ושמות, שבה מכים ומכניעים את היצה"ר ומגרשים מן האדם את השגעון והרוח שטות

התלכשות במצוות – כמידת העצבות

ומענין לענין באותו ענין. שמעתי מאנ"ש כי אחד מהדברים שהיצה"ר מתלבש בו במצוה, הוא מה שמתגבר על האדם להכניס בו עצבות ומ"ש על העבר, ומכניס בו הרהורי יאוש כדי להחליש דעתו, שע"י יתשל מלעבדו ית"ש להבא, והאדם מבלי דעת, ניסת ממנו, בחושו שהיא עצת היצר טוב, ואינו מרגיש כלל כי דייקא ע"י עצה זו ניצוד ברשתו ח"ו, כמובא בלקו"מ על הפסוק "ונחש עפר לחמו" שעיקר יניקת הנחש הוא ע"י עצבות ועצלות שהם באים כידוע מיסוד העפר.

לכן צריך האדם להרחיק א"ע מאד ממידה מגונה זו של עצבות עד קצה האחרון, ששם נשיכת הנחש, היינו לא לחשוב כלל מהעבר וליפול ליאוש ע"י, כי אם להציל את העתיד.

[דרך אגב אמרתי להביא כאן לענינינו דבר נפלא שראיתי בספר אחד, שכתב כי נמצא בשטחים ידועים בארצות אמריקע מין עוף אחד ממיני צפורים השוכנים על אילנות המצויים במקומותיהם, ושם בסמוך לאותן אילנות מצויים גם סוגי נחשים הטורפים את הצפורים הללו (הגם שאינם יכולים לעלות על האילנות), והוא שהם מתקרבים בסמוך לאילן ממש, וכשהנחש רואה את הציפור ממולו מלמעלה בגבהי האילן, אזי זוקק את ראשו למולה, ופוער את פיו בקצף גדול, ובראות הציפור את פיו הפעור של הנחש אשר יסוּף לטרוף אותה (הגם שזה לא שייך כלל מחמת גובה האילן), אזי מרוב פחד נופל עליה עצבות, וכופפת ראשה במורא גדול עד כי מסתלקים ממנה כל רגשותיה, וכאבן דומם היא נופלת למטה לפיו הפעור של הנחש. וזה משל נאה להקישו על מעשה הבע"ד שמכניס עצבות ופחד בלב האדם, ועם זה בעצמו הוא כובשו וכופתו שיפול בידי לגמרי ח"ו].

התורה – הצלה מן החטא והמיתה

ונמשיך לבאר את דברי המדרש הנ"ל מה שמובא שם אחר המשל ממקל וקמיע: רב הונא אמר, אם נכשל אדם בעבירה חייב מיתה בידי שמים, מה יעשה ויחיה, אם היה למוד (רגיל) לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה רגיל לשנות פרק אחד ישנה שנים וכו', ומפרש זאת ע"פ הפסוק "עץ חיים היא למחזיקים בה" (משלי יג, ח), עיי"ש.

כי הנה אם נכשל האדם בעבירה שחייב מיתה רח"ל - הלא כאן מוצא הבע"ד עליה חזקה להגביר עליו העצבות והמ"ש כל כך עד שלא יתעורר בו שום רגש של התעוררות והתרוממות לשוב ולהתקרב להשי"ת, ועי"ז דוחה אבן אחר הנופל להפילו ולהורידו שחת עד שלא יוכל לקום ח"ו. ומרגלא בפומיה של אנ"ש בשם מוהרנ"ת ז"ל - שהיצה"ר אינו רוצה כל כך את העבירה כמו שרוצה את הירידה שאחר העבירה, כי ע"י העצבות שמפיל עליו אחר העבירה, עי"ז מפילו ומחטיאו ח"ו כל כך עד שמרויח מזה הרבה יותר ממה שמרויח מעצם העבירה שעל ידה הצליח להפילו.

לכן חכמינו ז"ל הפליאו עצה הגדילו תושיה, מה יעשה האדם אם חלילה נכשל בחטא, שלעומת החטא והמיתה בידי שמים (כמאמר חז"ל הנ"ל) - יתדבק

עצמו בחיים! כיצד? ע"י התורה, כי התורה "חיים הם למוצאיהם" (משלי ד, כב), ומה יעשה ויחיה, אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שנים וכו', ועי"ז גם ניצול מכל מיני ערמימיות היצר ותכניו, וזוכה לשוב בתשובה אמיתית כבן המתחטא לפני אביו מתוך התעוררות ותשוקה להשי"ת, וממילא ניצול מן החטא ותוצאותיו כנ"ל.

בא וראה מה שמובא בזה"ק (ויקרא כ"ג) וזלה"ק: **ומאן דקאים בליליא למילעי באורייתא, אורייתא קא מודעא ליה חוביה, ולא באורח דינא, אלא כאמא דאדעה לברא במילה רכיך, והוא לא אנשי ליה ותב בתויבתא קמיה מריה,** ע"כ

[ביאור: מי שקם בלילה לעסוק בתורה, התורה מודיעה לו עוונותיו, ולא בדרך דין, אלא כאם שמודיעה לבנה במילה רכה, והוא אינו שוכח ושב בתשובה לפני רבונו].

התורה נותנת ללומדה חיים, מצילה אותו מערמימיות היצר, וגורמת לו לשוב בתשובה אמיתית!

דיבורי התורה מאירים לו על מה צריך לשוב בתשובה

ובליקוטי מוהר"ן סימן י"א איתא בזה"ל: **על ידי שהוא מדבר בהתורה בדיבורים, כמו שכתוב (משלי ד) "כי חיים הם למוצאייהם", למוצאייהם בפה (כשארז"ל - עירובין ג"ד) - מאיר לו הדיבור בכל המקומות שצריך לעשות תשובה, כמו שארז"ל (ברכות כ"ב) פתח פיך ויאירו דבריך, עכלה"ק.**

ובשיחות הר"ן (סי' יט) כתב: **נכספתי מאד להמשיך את העולם אל העשיה, שיהיה חיוב אצל כל אחד ואחד ללמוד כך וכך בכל יום ולא יעבור וכיוצא. ואמר, שאפילו אותם האנשים הרחוקים מן הקדושה מאד, שנלכדו במצודה רעה עד שרגילים בעבירות ח"ו רח"ל רח"ל, אעפ"כ ה"כח" של התורה גדול כל כך עד שיכולה להוציא אותם מן העבירות שרגילים בהם ח"ו. ואם יעשו להם חוק קבוע וחיוב חזק**

ללמוד בכל יום ויום כך וכך, יהיה איך שיהיה, יזכו לצאת ממצודתם הרעה ע"י התורה, כי "כח" התורה גדול מאד, עכלה"ק.

לימוד התורה בפה הוא שלמות החכמה והמלכות

והנה על פי האמור מרביה"ק (בסי' י"א): שע"י שהוא מדבר בהתורה בדיבורים, מאיר לו הדיבור בבחי' פתח פיך ויאירו דבריך וכו', נראה לענ"ד לבאר בדרך אגב עפ"ז ענין המובא בסי' א' בלק"מ, שסובב והולך שם על תיקון הנעשה ע"י יחוד חכמה ומלכות, ומסיים שם שענין יחוד זה נעשה ע"י לימוד התורה. ונ"ל כי הנה הלא עיקר הלימוד הוא ע"י שהוא מוציא בפה [כמובא בשו"ע או"ח סי' מ"ז, המהרהר בד"ת אינו צריך לברך ברכת התורה], כי אע"פ שהוא דבר גדול מאד לחשוב בתורה, אך עיקר מצותה הוא דוקא בפה ככתוב "כי חיים הם למוצאייהם" ודרשו "למוצאייהם בפה" דייקא.

והנה עפ"ז יבואר קשר נוסף בין 'חכמה' ל'מלכות' ע"י לימוד התורה בפה. כי "פה" הוא בחי' מלכות כמובא ב"פתח אליהו" "מלכות - פה" ואור התורה היא חכמה, כמבואר בזה"ק (קהלת ה) ש"אורייתא מחכמה נפקת", נמצא שע"י הלימוד תורה בפה נעשית התחברות החכמה והמלכות (התורה והפה). וזה מבואר בפסוק הנ"ל "כי חיים הם למוצאייהם בפה", כי 'חיים' היא החכמה כנזכר בתורה הנ"ל בחי' "החכמה תחיה", וחכמה זו נמשכת למוצאייהם בפה דייקא היינו מלכות. כלומר כמו שרבינו מגלה באותה תורה שע"י התורה נתחברים כללות החכמה והמלכות דקדושה ע"ש - כן לימוד התורה במוצאייה בפה הם יחודא שלים של חכמה עם מלכות, היינו הפה [מלכות] עם התורה [חכמה].

אין ליצה"ר מקטרג מלבד דברי תורה

ואסיים בדברי הזה"ק השייך לסגולותיה המיוחדות של התורה הק', שהתורה היא המכניעה את היצה"ר וגורמת חירות מיצר הרע. כי כן נאמר בזה"ק (ואתחנן רס"א): בעי בר נש לשואה מלין דאורייתא עליה תדיר, בגין דיהא ההוא יצה"ר תביר בהו, **דלית ליה מקטרגא ליצה"ר בר מילי דאורייתא עכלה"ק.** [ביאור: צריך אדם לשום דברי התורה עליו תמיד, כדי שיהיה היצר הרע ההוא נשבר בהם, שאין לו מקטרג ליצה"ר מלבד דברי התורה].

התורה שטר חירות מייצה"ר וממלאך המות ומביאה חיים

איתא בתיקונים (דף צ"ג): **אורייתא היא שטר חירות לבר נש מיצר הרע וממלאך המות, ומכל מקטרגי עלמא.** [ביאור: התורה היא שטר חירות לאדם מיצר הרע וממלאך המות ומכל מקטרגים שבעולם]. המקום יזכנו למאור התורה ולסגולות הצפונות בה.

נְגִיל וְנִשְׁיֵשׁ בְּזאת התּוֹרָה

עבודת היום של חג השבועות הקדוש

הרה"ח ר' שאול סידוטה שליט"א

א. עיקר התכלית לזכות לקיום התורה

לאחר שזכינו בס"ד בימי הספירה הקדושים לעורר לבנו בתשוקה וכיסופין לקבל את התורה, מן הראוי לתת את הדעת לעבודת היום של חג השבועות כדי שיהיו לנו את הכלים הראויים לקבלת התורה הקדושה.

תחילה וראש עלינו לדעת ש'זמן מתן תורתנו' אינו רק זכר למה שנעשה בימים הקדמונים, אלא הוא דבר החוזר ונפעל ביתר שאת בכל שנה ושנה, ועיקר הדבר, שביום הקדוש הזה נמשך מחדש דרכי עצות נפלאים לקיום התורה שזה העיקר, וכל אחד יודע בנפשו עד כמה רחוק הוא הרצוי מן המצוי, כי אף שידוע הרבה מאד מ"מ בפועל כבד עליו מאד לקיים התורה כראוי, ואין לאל ידו להיושע, שיזכה לקיים כל מה שהוא יודע כבר.

ובאמת זוהי עיקר עבודתנו ועל זה צריך כל אחד לשום כל יגיעתו כל ימי חייו - למצוא עצה לקיום התורה בפועל ממש בכל המצבים העוברים עליו, וכמו שכתב מוהרנ"ת (ליקוטי הלכות שבועות ה"ב): "כי האמת קשה מאד לברר וצריכין יגיעה גדולה לזה כל ימי חייו עד שיזכה לברר לפי בחינתו איזה חלק מהאמת כו', מכל שכן וכל שכן בקיום התורה, שהוא העיקר העולה על הכל, שזה הלימוד של עצות ותחבולות איך לזכות להתעורר באמת לקיים את התורה ולהיות חזק בנקודת אמיתותו כל ימי חייו, זה הלימוד הוא עמוק מאד, ואי אפשר להשיגו כי אם על ידי יגיעה רבה ולהתאבק הרבה בעפר רגלי חכמים אמתיים ואז יזכה לברר איזה אמת כפי בחינתו, אבל עדיין צריכין לברר האמת יותר ויותר בכל דור ודור".

וכן מבאר עוד (שם, בצינת הפת ה"ו) בזה"ל: "עיקר התכלית בשלימות הוא הלימוד הקדוש שמביא לידי מעשים טובים ומידות ישרות ולשוב מעבירות להציל את ישראל מהעוונות שזה עיקר הרחמנות על ישראל, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, וכמו שאנו מבקשים בכל יום 'ותן

בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמוד לשמור ולעשות ולקיים, כי העיקר הוא הלימוד הקדוש שמכניס קיום התורה בישראל, והעיקר שתתקיים התורה והמצוות אצל כל אחד ואחד כל ימי חייו בכל מה שיעבור עליו, וזה עיקר לחמה של תורה", ע"כ.

וביום חג השבועות מידי שנה בשנה מתגלה השי"ת כזקן מלא רחמים וממשיך על ידי צדיקיו הקדושים דרכי עצות חדשים לקיום התורה,

מִן התּוֹרָה אֵין שׁוֹם מִצׁוּה בַחַג השַׁבּוּעוֹת מִלְבַּד עֵצֶם הַחַג; לֹא כּוֹל וּלְשׁמוּח!

באופן שגם מי שקלקל ארחותיו בשנה העברה יזכה מעתה לעצה אמיתית לקיים התורה.

ב. עיקר קבלת התורה המתחדש בכל שנה ושנה

וכמבואר הרבה בדברי מוהרנ"ת זי"ע בכמה אופנים, ונעתיק בזה מקצת מדבריו בענין זה: "עיקר קדושת שבועות, שהוא יום החמישים, שהוא בחינת קבלת התורה מחדש בכל שנה ושנה כו' שעל ידי זה נזכה לשוב להשם יתברך ולקיים את כל דברי התורה, שזהו עיקר קבלת התורה בכל שנה, כי לא המדרש הוא העיקר אלא

המעשה, שהוא קיום התורה" (ליקוטי הלכות, קריאת שמע ה, יז). "שאז צריכים להתחיל להכין עצמו כל אחד ואחד לקבלת התורה, והעיקר הוא קיום התורה, כי התורה כבר קיבלנו על ידי משה רבינו, אך בכל שנה ושנה צריכין להכין את עצמו מחדש ולזכות לקבל על עצמו קיום התורה" (שם, ברכת הפירות ה, טו). "כי זה ידוע שעיקר קבלת התורה בשבועות בכל שנה ושנה, אף על פי שכבר ניתנה בסני, העיקר לקבל התגלות פנימיות התורה, והעיקר שנזכה עתה שימשך עלינו הארת פני התורה הקדושה באופן שנזכה לקיימה, שיזכה כל אחד להתעורר ולקום משנתו לפקח על עסקיו לחשוב על תכליתו, באופן שיזכה לצאת מרע לטוב ומדרגא לדרגא" (שם, הכשר כלים ד, כו). "שאנו מכינים עצמנו לקבלת התורה בשבועות בכל שנה ושנה, דהיינו לזכות מעתה לקבל התורה מחדש באופן שנזכה לקיימה, שזה העיקר, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה" (שם, העושה שליח לגבות חובו ה, יט). "שזה עיקר קבלת התורה מחדש בכל יום, כמו שכתוב 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', ובפרט בשבועות, שאז עיקר זמן קבלת התורה מחדש בכל שנה ושנה. כי התורה כבר קיבלנו, אבל כל אדם בכל דור ודור צריך לקבל על עצמו בחינת קבלת התורה בכל פעם מחדש, דהיינו שיתגבר לקיים את התורה שזה העיקר, היינו שיתגבר עד שיזכה להוציא משפטי הנהגות ישרות בכל מקום שילמד שם" (שם, פקדון ה, ו). "עיקר קבלת התורה מחדש בכל שנה הוא שנזכה לקבל עתה דרכי התורה כאלה שעל ידי זה נזכה לקיימה באמת מעתה, כי באמת כל דיני והלכות התורה כבר קבלנו בימי משה רבינו ואסור לחדש דבר מעתה, ועיקר קבלת התורה מחדש בכל שנה הוא לזכות לקבל ולהמשיך שכליות אמתיים ותמימים כאלה שנזכה על ידם לקיים את התורה באמת שזה צריכים לקבל מחדש בכל יום, כמו שכתוב 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', בפרט בשבועות שאז הוא זמן מתן תורתנו שאז אנו צריכים לזכות לקבל התורה מחדש, דהיינו שנזכה מעתה לקיים את התורה" (שם, נזיקין ד, כא).

ג. התחדשות בדעת הצדיק

וכמו כן מתחדש ביום הקדוש הזה התגלות חדשה בכל דברי הצדיק, שבכל שנה בחג השבועות מתחדשים השגות בדבריהם בהתגלות נפלא יותר לעורר לבות ישראל לאביהם שבשמים ולתנת להם עצה ודרך שיוכלו על ידי זה לקיים את התורה כראוי, וכמבואר בהשמטות לס' ביאור הליקוטים וזה לשונו: "על אודות התרי"ג מצוות הנרמזים **בעשרת הדברות**, ולדעתי נראה מבואר מדבריו הקדושים וגם משאר ספרי אמת, שכמו כן נרמזים בהם גם כלליות התורה שבנסתר, שתתחדש מפי הצדיק אמת בכל דור ובכל שנה, כי זה ענין קבלת התורה לנו שבכל שבועות וגם בכל יום כמובא בספרי אמת".

וכבר מבואר הרבה בדברי מוהרנ"ת שכל קיום התורה תלוי בתורת הצדיקים, ו"אנו מצוינים לשמע להצדיקים אמתיים שבכל דור ולבלי לסור מדבריהם ימין ושמאל, שכל זה הוא בשביל שנזכה לקיים את כל דברי התורה שזהו העיקר, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, וזה הלימוד עמוק ביותר עמוק עמוק מי ימצאנו, היינו לזכות לקבל דרכים ועצות אמתיות איך לזכות לקיים את כל דברי התורה באמת, ובפרט מי שנטה מהדרך ופגם מה שפגם כמו שיודע כל אחד בנפשו, שלזה **צריכים לשמש תלמידי חכמים אמתיים הרבה ולהתייגע מאד לחפש ולבקש למצוא רבי כזה שיוכל לרפאותו להכניס בו קיום התורה**" (ליקוטי הלכות, נזיקין ד, כג), וכל דבריהם הקדושים מקבלים התחדשות נפלא ביום זה שנוכל להבינם ולקיימם ולמצוא בהם מסילות ועצות לקיום התורה בכל עניינינו ובכל פרטי מקרינו ומצבינו.

ד. עיקר מצוות היום דשבועות

הנה כי כן עלינו לבקש בעבודת היום של שבועות את כח קיום התורה, ועל זה צריכה שתהא תשוקתנו ובקשתנו ונשיאת עניינינו ביום הזה בכל לב ונפש.

והנה, אף שעלינו לבקש ולייחל אז על קיום כל מצוות התורה בכל כללותיהן ופרטותיהן, אולם בנוסף ראוי להתבונן בעבודה פרטית המיוחדת ליום זה ביתר שאת והיא מעיקרי יסודי קיום התורה בכמה אופנים, וכמו שיתבאר בס"ד מקצת מהם.

הנה **על פי התורה אין לנו שום עבודה מיוחדת ביום חג השבועות מלבד עצם החג**, ושלא כבחג הפסח וסוכות שיש בהם מצוות מיוחדות. ועל כן נקרא חג השבועות 'עצרת', כי אין בו מצוה מיוחדת כי אם שביתה ממלאכה ועשיית חג (עיי' קדושת לוי, דרוש לשבועות), ומצד דיני התורה אין אנו

עושים שום זכר למתן תורה ולא עוסקים בפעולה מיוחדת לקבל התורה, [מלבד מה שחז"ל הוסיפו קריאת עשרת הדברות ורבותינו הוסיפו כמה מנהגים בליל ויום חג השבועות], **ומוכרח מזה שאכן זה עצמו עבודת קבלת התורה מחדש, מה שאנו עושים יום זה ליום של שמחה וחג** והוא מקרא קודש לכבדו באכילה ושתייה וכסות נקיה (עיי' רש"י שמות יב-טז בשם המכילתא, ובתו"כ פ' אמור ויקרא כג-לה), כי על ידי זה שאנו מראים שמחתנו ביום זה אנו מכריזים שאנו מרוצים בקבלת התורה ושמחים בה, וזה עצמו קבלת התורה ברצון.

וכן אמרו חז"ל (פסחים סח): "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא" ופירש"י שם: "דבעינן נמי לכם - שישמח בו במאכל ומשתה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שניתנה תורה בו", ומבואר שחייב אכילה

שמחתנו בחג השבועות נותנת לנו את הכח לקיים את התורה!

ושתיה ושמחת יו"ט ביום זה הוא כדי להראות שנוח ומקובל לו מה שקיבל את התורה, וזה עצמו בחי' הנעשה ונשמע' שמקבל באהבה ובשמחה את כל דברי התורה לעשותם.

ובאמת, מבואר בדברי רביז"ל שעיקר הנקודה ב'נעשה ונשמע' היתה השמחה, וזה הכלי לקבלת התורה, וז"ל: "והשמחה הוא כלי אל חידושין דאורייתא, כמו שאמרו חז"ל (שבת פ"ח): 'בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, ירדו שישים ריבוא מלאכים, ונתנו שני כתרים בראש כל אחד, וכשחטאו וכו', ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לנו, שנאמר ושמחת עולם על ראשם', נמצא **שהשמחה היא בחינת נעשה ונשמע, שהוא בחינת קבלת התורה**", עכ"ל רבינו (ליקוטי מוהר"ן, סה). והיינו, שההתרצות לקבל התורה בכל לב היא ששמחו ורצו דבר זה בכל לב באהבה שהיא השמחה (עיי' רש"י שבת שם ד"ה דסגינן בשלמותא), ולולא ששמחו ורצו את התורה היה העולם נהפך לתוהו, נמצא שאנו חוזרים בכל שנה ומקבלים התורה מרצון על ידי שאנו מראים שחביבה לנו

התורה, והשמחת יו"ט בעצמו הוא הוא קבלת התורה ברצון ובשמחה בבחי' נעשה ונשמע.

וכך כותב רבי נתן במכתבו לבנו (עלים לתרופה מכתב קל): "והנה ימי השבועות הקדושים ממשמשיך ובאין, בעל הרחמים יחוס עלינו שנזכה לגמור ימי הספירה בקדושה ובטהרה, שנזכה על כל פנים מעתה להכין עצמנו כראוי לקבלת התורה הקדושה בחג הקדוש הזה הבא עלינו לטובה. ואם אמנם עדיין צריכין לשבר הלב על זה הרבה ולבקש ולהתחנן לפניו יתברך על זה הרבה, ולבכות לפניו בדמעות שליש כבן הבוכה לפני אביו שיקרבנו גם כן בתוך בני ישראל הכשרים הזוכים לקבלת התורה בשבועות, אף על פי כן **ביותר צריכין לחזק את עצמנו בשמחה בכל יום, כי עיקר הכלי לקבלת התורה הוא שמחה**".

נמצא, שיסוד עבודת היום דשבועות בכלליות הוא: עצם השמחה בתורה ובאמונה ובקבלת עול מלכות שמים, וזה עיקר הקבלה מחדש, וצריך להתחדש בשמחה ובהתבוננות עוצם המתנה הזאת ולחבבה מחדש, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות סג). "שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שניתנה מהר סיני" וכ"ש ביום נתינתה שצריך לפעול בלבו התחדשות והכרה מחודשת ביקרת מעלתה ולרצות אותה בכל לב ונפש ובחשק חדש.

ועל כן, כל ההכנה למתן תורה הוא עיי' 'ספירת העומר' שמהותה רצונות וכיסופים שנובעים מאהבה (עיי' לקו"ה דם ה"א) והאהבה היא השמחה (עיי' בס' חכמה ותבונה ס' יד: "כי באמת השמחה דקדושה קשורה ומשולבת עם האהבה דקדושה בחי' ויעלצו בך אוהבי שמך"), כי זה עיקר הקבלה בעצמה, וכן תיקנו הקדמונים לומר 'אקדמות' קודם עשרת הדברות שהוא 'שיר של חשק' (שיחות הר"ן רנ"ו) כי זה עצם הקבלה מחדש, ששמח וחושק בתורה.

ה. כח קיום התורה המתחדש בשבועות

אבל באמת עיי' השמחה בחג השבועות אנו ממשכיכים מחדש גם את חלק 'קיום התורה', שהוא העיקר הגדול המתחדש בכל שנה בשבועות כנ"ל, כי עיקר 'קיום התורה' תלוי ועומד במידת השמחה. וכמו שכתב מוהרנ"ת (בהקדמת הלקו"ה): "זה הענין בפשיטות להשתדל להתגבר על כל מיני עצבות ולהפוך הכל לשמחה, קשה וכבד מאד להכניס בלב האדם, וה' יתברך עזרני להרחיב הדיבור בזה ולהראות ולגלות שבזה תלוי קיום כל התורה, כי שמחה היא הנקודה של כל התורה והמצוות", וכן מבואר שם (ה' חלה ה"ג) וז"ל: "ישראל צריכין לקיים את התורה ועיקר **קיום התורה והמצוות בשלימות היא השמחה של המצוה, כמובא בכתבי האר"י ז"ל שעיקר השלימות היא השמחה** **המשך בעמוד ו'**

נגיל ונשיש בזאת התורה

ההנה"ר שאול טייטלבוים שלישי

ו. ההתחזקות והתפילה תלויים בשמחה

ומה לנו להרחיב בדבר הידוע היטב עד כמה תלה רבינו הקדוש כל קיום התורה בהתחזקות, ופעם אמר מוהרנ"ת: "מדוע היה צדיק זה וזה גדול במעלה כל כך? משום שהיה לו כל כך הרבה התחזקות!", וכך מנה כמה וכמה צדיקים שכולם לא הגיעו למדרגתם כי אם על ידי ההתחזקות, וסיים: "ומדוע הנני כמו שאני? משום שיש לי כך הרבה התחזקות!" (שיש"ק א, תקכו). וכיון שנתבאר שעיקר ההתחזקות תלוי בשמחה, א"כ כל היהדות וכל קיום התורה תלוי בשמחה.

ונציין רק כמאן דמחוי במחוג עוד כמה יסודות ביהדות שהם שורשי קיום התורה ואת כולם תלה רבינו הקדוש בשמחה:

**"אין שמחה בעולם
כמו שמחת עשיית
המצוות, שאנו זוכין
לעשות נחת רוח
ליוצרנו ובוראנו
יתברך, ואנו נכללים
על ידי זה באור
האין סוף. היש
שמחה גדולה מזו?!"**

בראש וראשונה עצת התפילה וההתבודדות, שהיא העצה הכללית לכל העצות (לקו"ה תפילה ד, ז) והיא עיקר הכח לקיום התורה (עיי' שם, ראש חודש ה, ד) והכל תלוי בשמחה, וכמובא בליקוטי עצות (שמחה אות טו): "על ידי ניגון ושמחה יכולין לשפוך שיחו כמים נוכח פני ה', על כן על ידי ששמחים בכל היום יכולים לפרש שיחתו בהתבודדות כראוי", וכן מבואר לענין כלליות התפילה שם (ה' נחלות ה"ד) בהרחבה שהכל תלוי במידת ההתחזקות והשמחה.

וכן ענין הזכרון בעלמא דאתי שהוא שורש העצה לתשובה ולקיום התורה, וכמו שכתב (שם ה' מלמדים ה"ג): "כי עיקר הוא הזכרון, שהוא בחינת לאדבקא מחשבתא בעלמא דאתי, שעל ידי זה עיקר קיום התורה והמצוות, כי כששומרים את הזכרון היטב ומדבקים מחשבתם בעלמא דאתי

של המצוה, וכמו שכתוב 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב' כו' שזהו עיקר קבלת התורה, שזהו בחינת השמחה של שבועות כמו שמצינו שהיו הצדיקים הראשונים שמחים מאד בשבועות שהוא קבלת התורה, כי עיקר קבלת התורה היא השמחה של מצוה, כמו שכתוב 'ושמחת עולם על ראשם' שזה נאמר על שני הכתרים שזכו ישראל בשעת קבלת התורה כשאמרו נעשה ונשמע".

ומבואר בדבריו בפירוש שזה עיקר קבלת התורה כששמחים בה, וע"כ היו הצדיקים הראשונים שמחים מאד בשבועות, וזה גם עיקר הכח לקיום התורה.

והביאור בזה, כי מבואר בדברי רבינו ז"ל (קיצור לקו"מ כב-ח) ש"עיקר עזותו והתחזקותו של האדם להתקרב לעבודת השם יתברך היא על ידי שמחה וחודוה, בבחינת כי חדות ה' היא מעוזכם" (נחמיה ה' ט), [ועיי' ש בפנים התורה שזה היה הכח לקבל התורה ע"י נעשה ונשמע], ומנגד "עיקר נשיכת הנחש הוא ע"י עצבות ועצלות" (לקו"מ ח"א קפט), ויצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום לנשכו נשיכת מוות זו רח"ל, ולולא השמחה שהיא יסוד ההתחזקות אין יכולים להינצל ממנו ואי אפשר לקיים את התורה כלל. נמצא שאין יכולים לעמוד על עמדתו לקיים התורה לולא השמחה, כי זה עיקר הכח לעזות דקדושה, וזה היה עיקר הסיבה שקבלו ישראל את התורה מפני שהיה בהם עזות דקדושה שהיא השמחה, כי "עיקר התחלת היהדות הוא על ידי עזות דקדושה בפרט בדורות ובעתים הללו, וכמו שדרשו חז"ל מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין" (לקו"ה בשר בחלב ה, כז), ועזות דקדושה זו באה מכח השמחה.

ובפרט מי שרוצה לעלות מדרגא לדרגא, שבדאי אי אפשר לעלות לזה כי אם ע"י השמחה וכמבואר (בלקו"מ ח"א סי' כה), וכמו שכתב מוהרנ"ת (לקו"ה מתנה ה-א): "הכלל שכל אדם בכל זמן צריך שיהיה לו כמה וכמה עליות וירידות כל ימי חייו, כי אי אפשר לעלות מדרגא לדרגא כ"א ע"י ירידה שקודם העליה, כי הירידה היא תכלית העליה כמובא, ומחמת אלו הירידות הרבה נכשלו ונפלו מאד כי צריך אז התחזקות גדול שהוא בחי' עזות דקדושה, וזה בחי' אריכות הגלות של כלל ישראל ובפרט הגלות האחרון וכל זה עובר על כל אחד ואחד בפרטיות כו', ע"כ צריך שתדע שצריכים התחזקות הרבה ועקשנות גדול בלי שיעור, שכל זה הוא בחינת עזות דקדושה שמקבלין ע"י שמחה שנמשך מבחי' נעשה ונשמע". ומבואר שעיקר הכח לקיום התורה הוא רק על ידי השמחה.

וזכר היטב את עלמא דאתי, בודאי לא יהיה כרוך אחר תאוות לבו, ובודאי יהיה עוסק רק בתורה ומצות כל ימיו". וכל זה תלוי רק בשמחה, עיי' בלקו"מ (סי' נד), ומבואר שם גם שכל התאוות הבהמיות באים ממדמה והעצה לזה היא השמחה, וכן מבואר הרבה בדברי רביז"ל שעיקר תיקון הברית שהוא שורש כל התורה כולה תלוי בשמחה (עיי' לדוגמא בלקו"מ סי' קסט, ובלקו"ה פ"ד ה"ג ועוד הרבה).

ז. התשובה תלויה בשמחה

ובפרט בענין התשובה - שזה מעיקרי התנוצצות קדושת חג השבועות שבו מאיר שער החמישים של תשובה שמשם יונקים כל המ"ט שערי תשובה - וכמובן שזה עיקר קיום התורה בכל מצב שהוא, גם היא תלויה במידת השמחה. וכמובא (ליקוטי עצות, שמחה כז) בזה"ל: "על ידי מרה שחורה ועצבות, המוח והדעת בגלות וקשה לו ליישב דעתו לשוב אל ה', ומחמת זה הוא רחוק מהשם יתברך, כי עיקר מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך הוא מחמת שאינם מיישבים עצמן היטב מה התכלית מכל העולם, אבל על ידי שמחה, המוח מיושב ויכולים ליישב עצמו היטב, כי שמחה היא עולם החירות, ועל כן כשמקשר שמחה לדעתו אזי דעתו בחירות ואינו בגלות, ויכול להנהיג המוח והדעת כרצונו, ליישב דעתו היטב מה התכלית מכל עניני העולם הזה. ועל ידי זה ישוב אל השם".

וע"ע שם (התחזקות אות כז) בזה"ל: "צריך האדם לזיזת מאד לילך על דרך זה, כי הוא כלל יסוד גדול למי שירצה להתקרב לשם יתברך לבל יאבד עולמו לגמרי ח"ו כי העיקר הוא להרחיק מעצמו עצבות ומרה שחורה בכל מה דאפשר, כי רוב בני אדם שרוחקים מהשם יתברך עיקר ריחוקם הוא מחמת מרה שחורה ועצבות ומחמת שנופלים בדעתם על ידי שרואים בעצמם עוצם קלקולם שרוב מעשיהם מקולקלים, כפי מה שיודע כל אחד בנפשו את נגעי לבבו ומכאוביו ורובם מייאשים עצמן לגמרי רח"ל ואינם מתפללים בכונה כלל ואינם עושים בעבודת ה' אפילו מה שהיו יכולים לעשות עדיין, והרבה נפשות שקעו על ידי זה, כי היאוש ח"ו קשה מן הכל, ע"כ צריכים להתחזק מאד לחפש בעצמו נקודות טובות בכל פעם, כדי להחיות את עצמו ולחזק את עצמו תמיד, ועל ידי זה יוכל להתפלל בחשק ובחיות ובשמחה תמיד ולשוב אל ה' באמת".

וכן מבואר בלקו"ה (ק"ש ה"ה אות זי) שדוד המלך חיבר ספר תהלים ועי"ז הקים עולה של תשובה שעיי"ז הספר יוכלו לצעוק אל ה' שיעורר אותם

וישיבים מריחוקם, וכתב שם בתוך דבריו: "וזה שאומרים רות בשבועות, כי עיקר קדושת שבועות, שהוא יום החמישים, זוכין על ידי מ"ט מי הספירה, שהם בחינת מ"ט אותיות השבטים, בחינת מ"ט שערי תשובה, בחינת מ"ט אותיות שבקריאת שמע וכו'. שכל זה כולל ספר תהילים, (כמבואר בלקו"מ ח"ב סימן עג) ועל כן אומרים רות שמדבר משלשלת היוחסין מתחילת הולדת דוד המלך שהוא משיח, שחיבר ספר תהילים שכולל כל הנון שערים, שהוא בחינת קדושת שבועות, אשר על שם זה נקראת בשם רות, על שם שיצא ממנה דוד שחיבר ספר תהילים שְׁרָנָהּ להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ז), כי עיקר קדושת שבועות, שהוא יום החמישים, שהוא בחינת קבלת התורה מחדש בכל שנה ושנה, הוא על ידי בחינת דוד, שהוא בחינת משיח, שהוא בחינת ספר תהילים, שעל ידי זה נזכה לשוב להשם יתברך ולקיים את כל דברי התורה, שזהו עיקר קבלת התורה בכל שנה, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, שהוא קיום התורה שזוכין על ידי אמירת תהילים".

ובמקום אחר (ליקוטי הלכות, הודאה ו, נד) מבאר שעיקר מעלת תהלים - שהוא שורש התשובה - מפני שהוא שורש השמחה, וז"ל שם: "שזה העיקר לעשות עצמו כגמול עלי אמו ולייחל לישועת ה' ולהרבות בשירות ותשבחות ותפילות והודאות, כמו דוד שעסק בזה כל ימיו עד שזכה לחבר ספר תהילים שכלול מכל עשרה מיני נגינה שהם כלל השמחה בו יתברך, שזה עיקר התיקון שעל ידי זה תבוא הגאולה השלמה על ידי משיח שיצא מזרעו, שעיקר הגאולה על ידי שמחה", ע"כ, (וכן כתב (שם פ"ד ה"ג): "כי עיקר ההתקרבות להשם יתברך, בפרט התקרבות הרחוקים הצריכים לשוב הוא רק על ידי בחינת עשרה מיני נגינה, שהוא בחינת כלליות השמחה".

וכן מבואר בדבריו הקדושים על עוד הרבה יסודות ב'קיום התורה' שהם: האמונה והתתחדשות והרצון והזריזות ועוד, שכולם תלויים במידת השמחה ואכמ"ל בזה.

ח. הַיֵּשׁ שִׂמְחָה גְּדוּלָה מְזוּ

וכיון שביום הקדוש הזה אנו צריכים לקבל כח קיום התורה מחדש, ועיקר כח הקיום הוא על ידי השמחה, אם כן מובן ופשוט שצריך להתעורר מאד מאד בעבודת השמחה ביתר שאת ביום הקדוש הזה, כי בזה מורה שרוצה ומצפה ומחכה לקבל מחדש כח זה של קיום התורה - שעיקרו הוא השמחה - וע"כ יש להתאמץ מאד לשמחה ביום זה בכל יכלתו, ובפרט בעת לימוד התורה וקיום המצות, ויש להרחיב לעצמו בהתחדשות והתפעלות ביום הזה לעורר לבו לשמחת מתנת התורה והמצוות שעולה על כל הון יקר בעולם

הזה לאין שיעור וערך, ולחזור דיבורי מוהרנ"ת המרחיב כמה פעמים בנועם יקרת המצוות.

וכמו לדוגמא בה' נפילת אפיים (ד-ד) וז"ל: **עיקר הקדושה הוא שמחה, דהיינו לשמוח בהשם יתברך, כי מי שיש לו אמונה שלימה בהשם יתברך בודאי ראוי לו לשמוח תמיד בהשם יתברך, ועיקר השמחה הוא שמחת המצות, בחינת פקודי ה' ישרים משמחי לב, ומי שמאמין בהשם יתברך ובתורתו הקדושה בתמימות ובפשיטות כמו שכל ישראל מאמינים, בודאי אין שמחה בעולם כמו שמחת עשיית המצוות, שאנו זוכין לעשות נחת רוח ליוצרנו ובוראנו יתברך, ואנו קונים לנו חיי עולם לעולמי עד ולנצח נצחים על ידי חוטי הציצית שקונים אותו בעד גדול [= מטבע] אחד**

"חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר, כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה, והשמחה אשר שמה תהיה שמחה רוחניית והודות והלל להשם יתברך שנתן לנו התורה".

ואנו נכללים על ידי זה באור האין סוף. היש שמחה גדולה מזו?! בפרט עתה שכבר זכינו לספרי הזוהר הקדוש וכתבי האריז"ל שמבואר בהם שכל מצוה ומצוה מרמז לדברים גבוהים ועליונים מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, כי הם חיינו ואורך ימינו בזה ובבא לעולמי עד ולנצח נצחים, ואנו בני ישראל מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו וכו', **כמה וכמה יש לנו לשמוח בכל עת ובפרט כשאנו מגיעים לעשות איזה מצוה, אשר אנו זוכים ברגע קלה של עשיית המצוה להיות נכללים בהשם יתברך באור האין סוף ברוך הוא, ואנו קונים לנו חיי עולם לעד ולנצח על ידי כל מצוה ומצוה שרובם ככולם קלים לעשותם ונעימים מאד".**

ועיי' לקו"מ קמא תורה ה' שכתב "והקב"ה אחדות פשוט עם המצוות" וע"ע ליקו"ה השכמת הבוקר ה"א וז"ל ק: "כי אורייתא וישראל וקוב"ה חד, נמצא כשיש בישראל איזה נקודות טובות דהיינו איזה מצוה או דבר טוב, זה הטוב הוא אחדות גמור עמו ית' כי טוב ה' לכל וכמ"ש טעמו

וראו כי טוב ה', כי כל הטוב שנמצא בכל מקום שהוא הוא הכל ממנו ית' עכ"ל.

או מה שמוהרנ"ת שופך נפשו בתפילתו (לקו"ת ח"א ד): "רבש"ע, אתה עשית עמנו חסד גדול והוצאת אותנו ממצרים בכח גדול וביד חזקה, והבדלתנו מחמישים שערי טמאה, והכנסתנו בחמישים שערי קדושה ותתן לנו ה' אלקינו ברחמיך ובחסדיך הגדולים את תורתך הקדושה ע"י משה נביאך נאמן ביתך. **אילו פינו מלא שירה כים, ולשונונו רנה כהמון גליו, ושפתותנו שבח כמרחבי רקיע לא נוכל להודות ולהלל לפניך על כל הטובות אשר עשית עמנו אשר נתת לנו את תורתך הקדושה והתמימה, ובחרת בנו מכל האומות, וקדשתנו במצוותיך היקרות הנחמדים מזהב ומפז רב".** ועוד (שם י"ב): **"במה נקדם ה', כעל כל אשר גמלנו ברחמי ורוב חסדיו, אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו וחסד עולם חמלת עלינו, ונתת לנו ברחמיך הרבים תורתך הקדושה, חמדה גנוזה, שעשוע יום יום".** וכנהנה וכהנה ירבה כל אחד בהתעוררות לבו לשמחה הנפלאה על גודל זכייתנו ביום הזה, אלה וכאלה יתבונן ויוסיף שמחה בלבו על שזכינו ביום זה למתנות נוראות כאלה, ויתרצה לקבל בחדווה גדולה את עול התורה והמצוות שהיא נחלת חיינו הנצחיים לעד ולעולמי עולמים.

ט. עצרת נמי ראש השנה היא

ועיין בלקו"מ (ח"ב ס' ד) שהיו"ט הוא 'מקרא קודש' שקורא ומכריז שהכל נברא ברצונו יתברך ושאיין טבע בעולם, ויו"ט שבועות מכריז ומגלה זאת כי **בחג השבועות הקדוש נתת לנו את תורתך הקדושה באותות גדולות ונוראות, בקולות וברקים עלינו נגלית ובקול שופר עלינו הופעת ופנים בפנים דיבר ה' עמנו, ודברך שמענו מתוך האש, אשר לא נשמע ולא נראה כזאת בכל הארץ ובכל הגוים אשר על פני האדמה"** (לקו"ת שם), ומבואר בלקו"ה נפילת אפיים הנ"ל שכשמאמינים באמיתת התורה והמצוות מן השמים אז נתרבה השמחה בעשייתם מאד, כי יודעים שהוא דבר אלוקי נצחי ושהרוויחו על ידי זה ריווח עולם שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער. וזה צריך להתבונן ביתר שאת ביו"ט זה, מה מגלה לנו היו"ט ולבוא ע"ז לשמחה של מצוה ותורה בלי גבול כל אחד לפי יכלתו והתבוננותו.

וכמה מוטל עלינו להכריח עצמנו לשמחה זו ביו"ט זה, שהרי אם בכל ימות השנה אנו חייבים להכריח עצמנו אל השמחה [וכמבואר הרבה בדברי רביז"ל, עיי' לדוגמא (שירה"ן עד) וז"ל: **"צריכים להכריח עצמו לשמוח עצמו בכל מה שיכול כדי לזכות לשמחה, ובפרט בשעת התפילה, ואם לפעמים דעתו מבולבל ואינו יכול בשום אופן לשמוח עצמו, אז עצתו שיעשה עצמו כאילו הוא המשך בעמוד ט"ו**

רבי לייב אפטער

רבי לייב אפטער מתלמידי רבינו ז"ל, מוזכר בכוכבי אור בין אנשי המשא ומתן של רבינו ז"ל (אנשי מוהר"ן אות ל). וכן נמנה בשמות הצדיקים בין תלמידי רבינו ז"ל.

היה מלמד בבית הרבני הנגיד ר' לייב וואטשעק, כמ"ש בכוכבי אור: "וביקש מר' לייבלי אפטיר, שהיה אז המלמד שלו שישאל ע"ז מרבינו ז"ל" (אנשי מוהר"ן בסיפורי נפלאות מרבינו ז"ל, אות מ"א. ועיין בכת"ר ר' מאיר אנשין במעשה של "בלנידע נאכט" שמוזכר שם שפ"א ישבו רבינו ז"ל עם אנ"ש ובתוכם רבי לייבעלי מלמד עיי"ש).

רבי לייב [לייער] דייין

רבי לייב היה ממקורבי רבינו ז"ל.

[ר' אברהם שמעון בורשטיין שליט"א העיר דבכת"י ימי מוהרנ"ת דשנת תרל"ה כתב מפורש ר' "לייער", ובדפוס ראשון היה כ' ר"ל, ולאחרונה פענחו אותה "רבי לייב", והוא טעות]

זכה להיות בעת שרבינו ז"ל גילה השיחה הנוראה בשיחות הר"ן השגה של "לחלק האלפים למאות" שעיי"ז יכולים להחיות מתים, ומחיבת הקודש נעתיק דבריו הקדושים:

אור המאיר באלף עולמות

"דע שיש אור שהוא מאיר באלף עולמות, וזה האור אין אדם פשוט יכול לקבל, מחמת גדלו. וצריך לזה חכם גדול, שיוכל לחלק אלפים למאות. דהיינו שיוכל לחלק האור הגדול, לחלקים קטנים, כדי שיוכלו הקטנים במעלה לקבלו מעט מעט.

כמו למשל כשאחד אומר פשט או חילוק, גדול מאד, ומחמת זה אין יכולין לקבל ממנו מחמת גדלו, כי חצי פשט אי אפשר לקבל כי אם כולה. אבל כשמחלקין הפשט והחילוק לחלקים ועניינים, אזי יכולין להבין כל ענין וענין בפני עצמו. כך יש אור, שהוא מאיר באלף עולמות, והוא השגה אחת, דהיינו שאי אפשר להשיג אותו אלא כולו, אבל לא במקצת, כי הוא אור אחד פשוט. אך תלמיד חכם שהוא נוקם ונוטר, הוא יכול לחלק אלפים למאות, דהיינו לחלק האור גדול לחלקים, כדי שיוכלו לקבלו כנ"ל.

"ח' שנוקם ונוטר כנחש, חגרהו על מתניך"

וענין זה שתלמיד חכם שהוא נוקם ונוטר, יכול לחלק אלפים למאות, הוא מפורש, כמו שכתוב (משלי יו, ט) 'שוונה בדבר מפריד אלוף, ופירש רש"י דהיינו נוקם ונוטר ששונה בדבר שעשה לו חבירו, על ידי זה הוא מפריד אלופו של עולם, כך פירש רש"י. אבל תלמיד חכם צריך דייקא להיות נוקם ונוטר, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (יומא כב.) כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר וכו'. אך פירוש הפסוק הוא כנ"ל, שתלמיד חכם שהוא נוקם ונוטר יכול לחלק אלפים למאות, וזהו ושונה בדבר, היינו נוקם ונוטר, מפריד אלוף היינו שהוא מפריד ומחלק אלפים למאות כנ"ל.

וזה שאמרו חכמינו ז"ל (שבת סג.) אם ראית תלמיד חכם שהוא נוקם ונוטר כנחש, חגרהו על מתניך, לסוף שתהנה מתלמודו. כי על ידי שהוא נוקם ונוטר, על ידי זה יכול לחלק אלפים למאות, דהיינו לחלק אור גדול לחלקים, ועל ידי זה יכולין ליהנות מתלמודו ולקבל ממנו, כי בלא זה אי אפשר לקבל מחמת גודל האור כנ"ל.

"מי שידוע זאת, הוא יכול להחיות מתים"

אבל השכל והטעם של ענין זה, מפני מה שהוא נוקם ונוטר, יכול לחלק אלפים למאות וכו', זה עמוק עמוק וכו'. ודע מי שידוע זאת, הוא יכול להחיות מתים, כמו שאמרו חכמינו

ז"ל (פסחים סג.) עתידים צדיקים להחיות מתים. ויודע מה הוא מת, כי על ידי שמחלק אלפים למאות, וממשיך האלפים לתוך המאות כנ"ל, על ידי זה נעשה ממות מאות, על ידי שנכנסו האלפים לתוכם. ומי שאינו יודע זאת, אינו יודע מפני מה הוא עכשיו בשמחה. ואינו יודע היחוד של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ואינו יודע מה זו ציקי קדירה, שאמרו חכמינו ז"ל (פסחים נג.) משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה, תאמר יש לה גנאי, לא תאמר יש לה צער. ואינו יודע מה זו ח"ש מחשמ"ל (חגיגה ג.) ואינו יודע מה זו נוגה כמו שכתוב (יחזקאל א, ד) ונוגה לו סביב. ואינו יודע מהו מעשה מרכבה. ואינו יודע מהו ברית. ואינו יודע מפני מה חולקין עליו.

"משיח יודע כל הענין הזה בשלימות"

ומשיח יודע כל הענין הזה בשלימות, אבל הצדיקים אינם יודעים אלא כשעושין מאלפים מאות. ואלו הצדיקים שהם נוקמין ונוטרים, שיכולים לעשות מאלפים מאות, הם חגורה למשיח כי אמרו רבותינו ז"ל אם ראית תלמיד חכם שהוא נוקם ונוטר כנחש חגריהו על מתניך, היינו בחינת חגורה למשיח, שנאמר בו (ישעיה יא, ה) והיה צדק אזור מתניו כתרומו והיון צדיקיא סחור סחור ליה, היינו בחינת מתין מתין, דהיינו מאות, היינו מי שיוכל לחלק אלפים למאות הם חגורה למשיח כנ"ל. ואלו הצדיקים מחיין את הצדיקים הקטנים

עד כאן שיחת רבינו, שנאמרה בנוכחות אותו תלמיד, ומובאת בספר שיחות הר"ן סי' צ"ג. ומוהרנ"ת בליקוטי הלכות מבאר נוראות נפלאות על שיחה זו. עיין בליקוטי הלכות חושן משפט הלכות עדות הלכה ד', ובאורח חיים הלכות פסח הלכה ט', ובאבן העזר הלכות קידושין הלכה ג, עיי"ש.

נפלאות ה' ונוראותיו עד אין קץ

שיחה נוראה זו אמר רבינו ז"ל בעת שהביא רבי לייב [לייער] דיין דגים לכבוד סעודת הברית מילה של יעקב בנו של רבינו ז"ל, שהתקיימה בחודש כסליו דשנת תקס"ז, כמ"ש בימי מוהרנ"ת וז"ל:

"ובשבוע של הברית מילה נשמע מפי רבינו ז"ל הענין הנורא של האלפים לחלקם למאות, שעל ידי זה יכולים להחיות מתים וכו', כנדפס בליקוטים שאחרי הסיפורי מעשיות עיי"ש (שיחות הר"ן סי' צ"ג), והבן נפלאות ה' ונוראותיו עד אין קץ וכו'.

"וכל זה אמר בעת שהביא לו ר' לייב [לייער] דיין דגים בלילה, לצורך סעודת הברית מילה, שבא בשמחה ואמר כל ענין הנורא הנ"ל. ואני בעוונותי הרבים לא זכית להיות בכל זה, אך כתבו לי על הפאסט בכל עת מה שעבר כאן" (ימי מוהרנ"ת ח"א אות י"ד).

הנגיד רבי לייב מכפר וואטשעק

רבי לייב מוואטשעק היה מאנשי רבינו ז"ל וממקורביו, זכה ששמחת הנישואין של רבינו ז"ל בזיווג שני נתקיים בביתו. ומשמע ששלח ידו ופיזר ממנו למען החתונה של רבינו ז"ל.

שמחת החתונה

בעת החתונה השניה של רבינו ז"ל עם הרבנית השני, התנה רבינו עם מחותנו רבי יחזקאל טראכטיניבערג ז"ל שהחתונה תהיה בברסלב ולא בבראד, ולמעשה נתקיימה החתונה בכפר וואטשעק סמוך לעיר ברסלב (שיש"ק ח"ב

אות רצ"ו). ועיין מכתבו של רבינו ז"ל למחותנו בספר עלים לתרופה מכתבי רבינו (סי' ה).

צופה ומכיר כל הנסתרות

והמעשה מובא באריכות קצת בכוכבי אור וז"ל:

"המעשה מר' לייב מכפר וואטשעק שהי' אדמו"ר זצ"ל אצלו על ברית מילה, ואמר אז שהיה טוב פה להעמיד חופה. ואחר כך כשהגיע הזמן שבאה לטשיקעו, שכן היה המדובר, ירד מטר ולא רצה לנסוע לשם, והיה בכפר וואטשעק החתונה. ואחר כך מענין ר' יעקב בעל מגיה שאמר לו כו', שמעתי כל זאת מחתנו הרב ר' זלמן מ"מ, ושאל אותו אם היה בזה איזה ענין, והשיב לו הן".

"ה' יודע"...

"גם שמעתי שסיפר בנו של ר' לייב הנ"ל, שאחר כך בשבת שאחר החופה לקח ר' ליב שני דללים על כתפו, ונשא אותם מן הפרודור אל הבית, להעמידם על השולחן כענין השמחה. ואמר לרבינו ז"ל שיברכו שלשנה הבאה יתן לו גם כן כזה, והשיב לו רבינו ז"ל "גאט ווייסט" [השית' יודע], ונבהל מאד מן המענה הזאת, וביקש מר' לייבלי אפטיר, שהיה אז המלמד שלו שישאל על זה מרבינו ז"ל, ושאל אותו, והשיב לו שיצוה עליו שיבוא בעצמו, ובא אליו, וציוה עליו שיבוא אליו לאחר ב' שבועות.

עני חשוב כמה

"ואחר ב' שבועות בא אליו עוד הפעם, ויאמר אליו שהחליף זאת בעניות, שיחזור על הפתחים, והתחיל לבכות לפניו מאד, וציוה עליו שיבא עוד הפעם לאחר ב' שבועות. וחזר ובא אליו, ואמר לו שזה אי אפשר (שלא יהיה עני), רק עכ"פ לא יחזור על הפתחים, ויגנבו אצלך בשנה זו איזה פעמים וכו', ואחר כך ירחם עליך האדון ויבנה לך קרעטשמע קטנה, וממנה תתפרנס בדוחק גדול כל ימי חיך, עד שכל בניך יהיו מוכרחים להיפרד ממך, או שיעבדו אצל אחרים או שירפנסו את עצמו בענין אחר".

החכם עיניו כראשו

"וגם גילה לו כמה שנים יחיה, ושבשבע אחד ימותו הוא ואשתו. ואחר כך היה מכוון ככל הנ"ל, רק שבמשך הזמן ההוא צמצם את עצמו גם בעוץ דחקו לקבץ ולאסוף על ידי על יד מעות לכתובת ספר תורה לביהמ"ד דפה אומין, וחקק עליו את שמו ונתן אותה להביהמ"ד על הראש השנה שקודם פטירתו."

גם אז כשאמר לו רבינו ז"ל ככל הנ"ל, פיזר מיד בכל יכלתו מעות הרבה לצדקה, כי ידע בבירור שלא יועיל לו כלל אם ירצה להתחכם בזה" (כוכבי אור אנשי מוהר"ן בסיפורי נפלאות מרבינו ז"ל, אות מ"א).

רבי לייב מדאבראוונע

הרבני הנגיד רבי לייב מקרימינטשוק זצ"ל, ונקרא ג"כ רבי לייב מדאבראוונע כיון שבימי חייו רבינו ז"ל היה דר בדאבראוונע. [ומשמע ג"כ שהיה דר בעיר ניקולאיב, עיין ימי מוהרנ"ת ח"ב אות י"ג].

היה מתלמידי רבינו ז"ל, וזכה להתחתן עם רבינו ז"ל, כי בנו רבי יצחק אייזיק נשא את הרבנית מרת שרה בת רבינו ז"ל.

ומוזכר בכוכבי אור אנשי מוהר"ן (אות ל' בין אנשי המשא ומתן של רבינו ז"ל). וכן בשמות הצדיקים בין תלמידי רבינו ז"ל.

רבינו ז"ל מכנהו במכתבו "ידידי הגביר המפורסם לשבח ולתהילה", מוהרנ"ת מכנהו "הגביר מו"ה ר' לייב דאבראוונע".

טיפולים רפואיים בערב יום טוב

אחרונים אם יש סכנה בשרעפ"ן [מיני תולעים וכוסות רוח המוצצים דם לצורך בריאות], והכריע **המשנה ברורה** (ס"ק לח) שאפשר להקל בשאר ימים טובים אבל בערב שבועות יש להחמיר. ולפי זה כתב בשו"ת **רבנות אפרים** (ח"א סי' שמ) שגם בבדיקות דם רגילות שבזמננו אפשר להקל בכל ערב יום טוב, מלבד ערב שבועות שיש להחמיר. וכן מובא בשם **הג"ר וואזנר** ז"ל שאין חשש לעשות בבדיקת דם רגילה בערב יום טוב (מבית לוי עמ' לז), וכנראה דבערב שבועות על כל פנים מודה שיש להחמיר.

ונראה שיש להחמיר בכל ערב יום טוב שלא לעשות אלו טיפולים רפואיים הכרוכים בהוצאות דם וגורמים לחולשה כללית, כמו עקירות שיניים וכדו'. וכל שכן שאין לתכנן ניתוחים לערב יום טוב אם הם סובלים דיחוי. וכן כתב בספר **נשמת אברהם** (ח"א סי' תס"א).

ניתוח דחוף או התרמת דם דחופה שיש בזה חשש פיקוח נפש - הביא **המשנה ברורה** (שם) בשם **החיי אדם** (כלל עט"ד) ו**האליה רבה** (ס"ט תצ) שאפשר להקל אפילו בערב שבועות, שיש לסמוך באופן זה על שיטת רבינו פרץ דבזמן הזה אין לחוש כיון שהורגלו רבים לעשות כן ושומר פתאים ה', ואין ספק סכנה מוציאה מידי ודאי סכנה. אבל אם אין צורך לעשותו דוקא בערב יום טוב, ראוי להימנע מזה ולדחותו ליום אחר.

בלילה שלפני ערב יום טוב אין סכנה ומותר לעשות כל הטיפולים הרפואיים, שהסכנה הוא רק בערב יום טוב ממש [פרט בליל הושענא רבה שהוא יום דין שיש להיזהר גם בלילה] (מש"ב שם).

בערב יום טוב יש סכנה להקיז דם, כך כתב **הרמ"א** בשולחן ערוך (סי' תסח ט"ו): "נהגו שלא להקיז דם בשום ערב יום טוב, ואין לשנות". ובכפ"י **החיים** (סי' קצ"ח) כתב שאם חל יום טוב ביום ראשון אין להקיז דם כבר מערב שבת, והביא בשם **מהר"י ברונא** (סי' קי"ח) שפעם אחת חל שבועות ביום ראשון, ונכנס **מהר"י ווייל** בערב שבת למרחץ וראה בחורים שמקיזים דם, ומיחה בהם ולא השגיחו בו ונסתבכו.

מקור המנהג מבוסס על פי דברי **הגמרא נשבה** (קכ"ט): שבזמן מתן תורה בערב שבועות יצא רוח ששמו 'טבווח', שרצה לטבוח את עם ישראל רחמנא ליצלן אם לא היו מקבלים את התורה, והדבר חוזר ונשנה בכל שנה ושנה בערב שבועות, וכידוע שבכל הזמנים שאירע משהו לאבותינו מתעורר מעין אותו דבר כשמגיע הזמן ההוא (מה"ש סי' ק"ט), ולכן יש סכנה להקיז דם בערב שבועות, וגזרו חז"ל שלא להקיז דם בשום ערב יום טוב גזירה משום ערב שבועות.

והנה בגמרא ושולחן ערוך לא נזכר סכנה רק על הקזת דם, ויתכן לומר שאין סכנה רק אם מוציאים הרבה דם בשעת הקזתו, שבזמננו היו רגילים להוציא כמויות גדולות של דם בשעת ההקזה, והדבר היה גורם לחולשה כללית בכל איברי האדם למשך כל היממה וכמסופר הרבה עובדות בגמרא (שם). ולפי זה אפשר שאין סכנה רק בהתרמת דם שמוציאים כמות גדולה של דם. אבל בבדיקת דם רגילה שמוצצים קצת דם מן האצבע או מהוריד ואין מרגישים אחרי זה שום חולשה אין סכנה.

אכן **במגן אברהם** (סי' ק"ט) הביא מחלוקת

הגמרא, אם לא למד את הגמרא אין זה דבר השלם. ולכן אין לעשות סיום על משניות רק על אלו הסדרים שאין על זה גמרא.

אבל בשו"ת **פרי השדה** (ח"א סי' צ"א) כתב דתלמיד חכם שלומד משניות עם פירושים, ועל ידי הפירושים מביין את המשנה לפי מהלך הגמרא יכול לעשות סעודת סיום, כמו שבזמן הש"ס עשו סעודת סיום על מסכת משניות מאחר שהבינו את הפשט כפי מהלך הגמרא. גם **המהרש"ם** (ד"ע"ת סי' תקנ"א) הביא בשם **הגה"צ אבד"ק קאמיניקא** דסיום משניות היו סעודת מצוה ומותר לאכול בו בשר בתשעת הימים.

ופשוט שאצל ילדים שעדיין לא התחילו ללמוד גמרא נחשב אצלם סיום על משניות סעודת מצוה, שאצלם נחשב דבר זה כענין שלם, והיא שמחה לגומרה של מצוה.

סיום על דף אחד

מי שהוא קשה-הבנה מאד ואינו מצליח ללמוד, יתכן שגם דף אחד נחשב אצלו כדבר השלם. ומובא מעשה רב מהגור"מ פיינשטיין

סעודת מצוה בסיום מסכת ושאר ספרים

שעושים סעודות גדולות בסיום מסכת על המצוה שעברה, כך אנו עושים יום טוב על שם מצות הספירה, ועל שם זה נקרא 'עצרת'.

סיום על מסכתא שנחסר מהצנזורה

הגאון מקוזילגוב ז"ל בשו"ת ארץ צבי (ח"ב סי' ע"ד) דן אם אפשר לעשות סיום מסכת על מסכתא שהצנזורה שלחה בה יד, לדוגמא; במסכת סנהדרין (ז"ק) שנשט על ידי הצנזורה כל הסיפור של אותו האיש, ואם כן מי שלא למד קטע זה יתכן שאינו יכול לעשות סיום על מסכתא סנהדרין, דעיקר הסיום נתקן רק על דבר שלם ששמחים בגומרה של תורה, ואילו מסכתא שחסר בה מחמת הצנזורה אינה דבר שלם.

ולמעשה כתב שאפשר לעשות סיום על מסכת כזה, דדוקא במסכת שאפשר ללמוד כולה ולא למד רק מקצתה אין השמחה שלימה, שאינו מוצא מרגוע לנפשו כל זמן שלא גמר את כולה, אבל החסרונות של הצנזורה שאינו מצוי אצל שום בן תורה כמעט, ואין מרגיש בעצמו שחסר לו מאומה להשלמת המסכתא, שאין דרך שום בן תורה ללמוד זה וגם הוא אינו עתיד ללמודה, אין זה מונע שמחתו והפקת רצונו, ונקרא שמחה של מצוה שלימה, והרי זה נקרא סעודת סיום שמותר לאכול בה בשר ויין בימי בין המצרים, ומותר להפסיק בזה התענית בכורים בערב פסח.

אמנם לפי טעם זה יש להסתפק אם בזמננו משתנה הדין, כי כיום מצוי הרבה מהדורות שהחזירו את חסרונות הצנזורה בתוך הגמרא, ואפשר שכיון שזה מצוי אצל כל הבני תורה ואפשר ללמוד מהם הרי זה מעכב.

הגאון מקוז'ג'לוב מביא טעם נוסף שאפשר לעשות סעודת סיום למסכתא זו, מפני שאם היה באמת שייכות למאמרים אלו להמסכתא לא היה שליטה לצנזורה להוציאם משם, כאשר הבטיחנו בתורה "כי לא תשכח מפי זרעו", ובודאי היה סיבה מן השמים שיהיה נמחה זכרוננו של אותו האיש מהספר, שלא יכתב עם כל הכתוב לחיים בספר, שיש ענין גדול מי שנמצא שמו בגמרא שסידרו בעלי הש"ס הקדושים והיתה שכונה מדברת מתוך גרום, ובודאי כבר מתחילה העתיקו חז"ל מאמרים כאלו בגמרא כדי לקיים בו מצות מחיית עמלק, כדי למחותו מתורה שבעל פה. ולטעם זה פשוט דגם בזמננו אין צריך ללמוד קטעים אלו, ואפשר לעשות סיום מסכתא בלי ללמוד חסרונות הצנזורה.

סיום על משניות

הגאון מקוז'ג'לוב ז"ל הוכיח בתשובתו שם שאפשר לעשות סעודת סיום על סדר משניות, שהרי בזמן הש"ס לא היה גמרא רק משניות ומבואר בגמרא שאביי עשה סיום על מסכתא. והוסיף, שאמנם בזמננו יש גמרא על המשניות, כיון שהדרך ללמוד גם את

סיום בער"פ ותשעת הימים

השבוע למדנו בשולחן ערוך סימן ת"ע דין תענית בכורים בערב פסח, וכתב **המשנה ברורה** (סק"י) שנוהגים כהיום בכמה מקומות במדינתנו להקל ולאכול בסעודת סיום מסכת, דסעודת סיום מסכת נחשבת לסעודת מצוה. וכן כתבו **האחרונים** לענין תענית בה"ב שנוהגים לאכול בסעודת סיום (ע"י סי' תקס"ב ומש"ב סק"ט). וכמו כן נוהגים להקל בתשעת ימים לאכול בסעודת סיום בשר ויין (סי' תקנ"א ס"ו). ועל פי זה אפשר להקל לשיר בכלי זמר ומחולות וריקודין מראש חודש סיון עד שבועות בסעודת סיום שהיא סעודת מצוה (ע"י שעה"צ סק"ד).

מקור הדין לסעודת סיום

מובא בגמרא שיש מצוה לעשות סעודת סיום לגומרה של תורה, כמובא בגמרא שבת (ק"ח): "אמר אביי, תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן." [- יושלם שכרי כי כשאני רואה תלמיד חכם חריף שמסיים מסכתא אני עושה יום טוב לכל התלמידים]. וכן נפסק **בשולחן ערוך הלכות תלמוד תורה** (י"ד סי' רמ"ו ס"ט): "כשמסיים מסכת מצוה לשמוח ולעשות סעודה ונקראת סעודת מצוה."

מעלת הסעודה

המהרש"ל הפליג מאוד במעלת סעודת סיום מסכתא עד שרצה לברך 'שהשמחה במעוננו' בברכת הזימון, אלא שלמעשה לא יצא הדבר לפועל. כאשר כתב בספרו ים של שלמה (ב"ק פ"א סי' לז) בזה הלשון: "היה נראה לברך 'שהשמחה במעוננו' בסיום מסכת, דאין לך שמחה יותר לפני הקדוש ברוך הוא אלא שמחה ורינה של תורה, דאין להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, וכן הוריתי פעם אחת הלכה למעשה ונתבלבל השמחה במהומות גדולות על ידי סיבות קשות ותליתי הסרחון בי שעברתי על דברי רבותי שלא שמעו מעולם דבר זה, ובודאי כל דבריהם בקבלה ובסודות פנימיות על כל שיחה ומילה, ונתקן דוקא לאותה מצוה של ברכת חתנים ולא לענין אחר" ע"כ.

חג שבועות הוא סיום למצות

ספירת העומר

יש לציין לדברי **הקדושת לוי** (הרוש לשבועות) דחג השבועות נקרא בשם 'עצרת' על שם שהוא סיום מצוה של ספירת העומר כמו בסיום מסכתא, ולכן אמרו חז"ל (פסחים פ"ח) "הכל מודים בעצרת דבעינן גמי לכם". וזה לשונו: "נשאלתי במדינת ליטא מפני מה נקרא חג שבועות בשם 'עצרת', הלא לא נזכר בתורה שם עצרת רק בשמיני עצרת?". ומבאר שם שאנו עושים יום טוב על סיום מצות ספירה, כמו בסעודת סיום מסכתא שראינו אנשי מעשה אשר תורתם אומנתם

ז"ל שפעם היה אצלו תלמיד בישיבת תפארת ירושלים שהיה בן להורים פשוטים עמי-הארץ, וכשהיה התלמיד חוזר הביתה בשבתות היה חוזר על הגמרא, והאבא שלא היה יודע ספר היה מבקש ממנו שיסביר לו את הגמרא, והבן היה צריך להתחיל להסביר את האב את השפה הארמית לצורך לימוד הגמרא עד שהתחיל ללמוד עמו דף גמרא, כך שהיה נמשך הדבר זמן רב, ורק לאחר שלש שנים הספיק האב ללמוד הדף הראשון על בוריו.

לאחר שגמרו ללמוד את הדף הראשון ביקש האב מבנו לעשות סיום על הדף, והשיב לו בנו כי אין הדרך לעשות סיום על דף רק על מסכת שלימה. לאחר הפצרות רבות הלך הבן לשאול שאלה זו להג"מ אם נכון לעשות סעודת סיום על דף אחד, והשיב לו: בימי חיי הייתי בהרבה סוגי סיומים על משניות גמרות ועוד, אך לא זכיתי להיות בסיום על דף אחד בודד שלמד מתוך עמל ויגיעה במשך שלוש שנים. אמור לאבך שיעשה סיום ואף אני אבוא למסיבתו בשמחתו.

המשך בעמוד י"א

ועל למוד הפוסקים הזהיר מאד מאד ביותר מפל הלמודים... והוא תקון גדול מאד מאד... ואמר, שפלא איש ישראל מתיב ללמוד בכל יום ויום פוסקים ולא יעבר.

צדיק ולמדן!

שאלה:

בהתקרב חג השבועות, זמן מתן תורתנו, ובו מתעוררים מחדש לקבל עול תורה ולהגות בה יומם ולילה בהתמדה, אני נזכר מחדש בכאב הגדול שיש לי על שלאחרונה נפלתי מאד מהתמדת התורה, ואיני יודע לשית עצות בנפשי איך לחזור ולהתמיד בתורה מחדש. [ג.ב. השמטנו חלק גדול מהשאלה, שבה פרס הכותב את כל פרשת צערו וייסוריו על נפילתו מהתמדת התורה, כשהוא מזכיר גם את צער השכינה שיש לה מזה, אך מתוך דבריו היה ניכר ובולט שעיקר צערו הוא על שאינו 'מוצלח' וד"ל].

תשובה:

ברשותך, אענה לך תשובה שונה ממה שציפית לשמוע... תחת אשר אכתוב לך עצות איך להתמיד בתורה, אשאל אותך: מדוע עיקר צערך הוא רק על 'לימוד' התורה, ולא על היראה שקודמת לתורה?

שכן, בעמדנו עתה לקראת חג השבועות, עלינו לכסוף ולהשתוקק לא רק על עצם פעולת 'לימוד' התורה, אלא גם ובעיקר על ה'יראה' הגדולה שצריכים להקדימה ללימוד התורה.

וכפי שכותב מוהר"ת במכתב לבנו, ביום ה' במדבר תקצ"א: "השם יתברך יזכנו היראה והשמחה והקדושה והטהרה של חג הנורא הקדוש הבא עלינו לטובה. **אם נזכור נקודה אחת מעוצם היראה הנמשכת בשבועות**, כמו שכתוב 'גם כל העולם כולו חל מפניך' וכו' 'בקולות וברקים' וכו' - **ראוי להזדעזע מעתה בלי שיעור**. ואם עדיין אין אנו זוכין לזה, על כל פנים מעתה ראוי לשפוך שיחנו הרבה כמים נוכח פני ה', **היכן אנו בעולם שכבר ספרנו יותר משישה שבועות, ועדיין לא נטהרנו להריגש היראה של שבועות**. ה' הטוב יכפר ויגן עלינו וימשיך עלינו ברחמי יראתו הגדולה, שיקויים בנו 'ולבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו', עד שנזכה לשמחה גדולה על ידי זה, כמו שכתוב וגילו ברעדה" (ע"ל לתרופה, מכתב ט).

ובכן, אנצל הזדמנות זו לכתוב כמה מילים על כך:

עומד לו האברך / הבחור, ומצטער בלב ונפש על התמדתו בתורה שנעלמה לו. ובלבו גם פחד על צערה של השכינה הקדושה, שמצטערת על חסרון התמדתו בתורה.

אך האמת הוא, שהצער האמיתי אשר עליו להצטער, הוא, על חסרון יראתו הקודמת לחכמתו. אשר היא גרמה לו חסרון התמדתו ואי-הצלחתו. וזהו צערה האמיתי של השכינה.

ומה שהוא מצטער עתה על צערה של השכינה המצטערת על חסרון התמדתו - אינו צער אמיתי כלל. כי השכינה ברחה ממנו, גם טרם נחלשה התמדתו...

שכן, כבר גילה לנו רבי שמעון בר יוחאי שמי שלומד בלי יראה, השכינה בורחת מהלימוד. וכדבריו בתיקוני זוהר (דף ה עמוד א):

"כל הקודם יראתו לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל הקודם חכמתו ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת, דכל הקודם חכמתו ליראתו למה הוא דומה, למי שמסרו לו מפתחות הפנימיים, ולא מסרו לו מפתחות החיצוניים, במה יכנס?! ... דרגא שתיאה ביראת ה': והיה אמונת עתך וכו', אמונת

סדר זרעים, עתך סדר מועד, חוסן סדר נשים, ישועות סדר נזיקין, חכמה סדר קדשים, ודעת סדר טהרות. אי איכא יראת ה', ואי לא, לא. וסימון, זמ"ן נק"ט. ואלין שית סדרי משנה באורח רזא, אינון מעמודא דאמצעיתא, דכליל שית סדרי מתניתין. ומאן דבעי לנטלא ליה בלא שכינתיה דאיהו יראת ה', עליה אתמר ונגרן מפריד אלוף, כאילו עביד קיצוץ ופירוד בין קודשא בריך הוא ושכינתיה. ובגין דלא יעבדון פירודא, אף על גב דאוליף אדם שית סדרי משנה, ולא אקדים ליה יראת ה', דאיהו שכינתיה, קודשא בריך הוא לא שריא לגביה, ובגין דא אי איכא יראת ה' אין, ואי לא לא, כאילו לא הוה כלום בידיה".

מבהיל!

אם מנסה האדם ללמוד את הש"ס, ואינו מצרף יחד עם הש"ס את השכינה / היראה, הרי הוא כאילו עושה קיצוץ ופירוד בין הקדוש ברוך הוא לשכינתו. וכדי שאכן לא יעלה בידו להפריד בין הדבקים, מרחם ה' ולא שורה אצלו, כדי שלא ייגרם פירוד. וכל לימודו "כאילו לא הוה כלום בידיה"...

וכי ישאל השואל: מה מטרננו בדיבורים אלו? להחליש חס ושלום את הלומדים שעדיין לא זכו ליראת שמים, ולהראות להם שכל לימודם אינו כלום? וכי באנו להפסיק את הלומדים ממשנתם לכל לימוד?

לא ולא!

באנו רק לומר לאותם המצטערים בצערה של השכינה הקדושה המצטערת על חסרון לימודם - ולנחם אותם, שגם כאשר התמידו בתורה לא היתה עמם, וגם אז עמדה ובכתה עליהם, על שלא שתו לבם אליה כלל. מאחר שכל מטרנתם היה רק לשנן המסכת, ואותה - את היראה - זנחו...

ולכן, אם באמת רצונם להצטער בצערה, עדיף שיצטערו על שלא הקדימו יראתם לחכמתם, ולא היו טרודים כלל לשקוד על דלתי הצדיק לקבל ממנו יראה ואהבה, יחד עם כניסתם להיכל התורה.

ביום חג השבועות תהיה ההילולא של אור שבעת הימים, רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א, ואכן הוא זה אשר בא לעולם כדי לעקור את ה"בייער למדן" (כדברי מוהר"ת, מובא באבניה גדול) הטרוד ומצטער כל ימיו רק על חיצוניות העבודה, וקנייני התורה ונשמתה אינם מטרידים את מנוחתו כלל.

והוא האיר לנו אור התורה, לבל נפריד בין התורה לבין נשמתה ופנימיותה. וכשם שאנו כוספים ומשתוקקים להתמיד בה, כן נכסוף ונשתוקק לקנייניה, ולאורה הפנימי.

"יודעתי שבימינו כמעט כבר נשקע האור הקדוש של הבעל שם טוב זכר צדיק לברכה, ועד שלא שקעה שמשו זרחה שמשו של אדוננו מורנו ורבנו הקדוש זכר צדיק לברכה" (לשון מוהר"ת במכתבו מיום ר"ח כסלו תקצ"ח). והוא לימד אותנו בדרכים נפלאים ותמימים, איך לחבר את ה"צדיק" וה"למדן", ולא ייחצו לשתי ממלכות עוד...

כי מצד אחד, הרחיק אותנו מטעות אלו החסידים אשר זלזלו בהתמדת התורה בפשיטות ובשמירת ההלכה כפשוטה ממש, בלי שום חכמות כלל. ומאידך, לימד אותנו איך לעשות כל זאת מתוך חיפוש ובקשה אחר אור ה' בכל לב ונפש. כי "למדן בלבד בודאי אינו כלום, כי אפשר להיות למדן ורשע גמור, ולא זכה נעשה לו סם מות. על כן, צריך שיהיה למדן וחסיד" (ליקוטי מוהר"א, ל).

הוא לימד אותנו, שעיקר צערו של האדם לא יהיה רק סביב הצלחתו החיצונית, אלא איך להתקרב באמת להשם יתברך. "וכמו שראיתי מרבניו ז"ל פעמים אין מספר, שאף על פי שבשעה הקודמת התפאר עצמו בגדולות ונוראות וגילה תורה נפלאה אשר לא נשמע כזאת כדרכו, ואחר כך בשעה שאחריה ראינו אותו שרוי בצער גדול. וכמה פעמים פירש צערו ושיחתו לפנינו מעומק הלב, שהוא מצטער מאד 'איך זוכין להיות יהודי?!...! כמי שלא הריח מעולם ריח עבודת ה'." ומי שלא ראה זאת אי אפשר לצייר לו בכתב ענין זה, וכבר מבואר מזה מעט בשבחיו הנדפסים, ובכל פעם היה רגיל לומר שעכשיו אינו יודע כלל, כלל לא וכו', אף על פי שבשעה הקודמת גילה מה שגילה והתפאר שהשיג מה שהשיג מה שאי אפשר לגלות, אף על פי כן תיכף אחר כך היה אומר שאינו יודע כלום.

הכלל, שמעולם לא עמד על מדרגה אחת, רק היה הולך בזריזות בכל פעם מדרגא לדרגא ברום מדרגות העליונות והגבוהות, ואפילו כשהגיע למה שהגיע וכו', עדיין לא נתקרה דעתו בזה וכו', ואין להאריך בזה כאן ויתבאר במקום אחר.

וזה עיקר החיות באמת, כשזוכין להתחיל בכל פעם מחדש בעבודת ה' שהוא עיקר החיים באמת, כמו שכתוב 'כי הוא חי' והעיקר עבודת ה', שיהיה עבודתו בכל פעם מחדש ולא יפול לזקנה של הסטרא אחרא שלא תזקן עבודתו אצלו ח"ו, וכמו שהזכיר רבנו ז"ל על זה ואמר שאסור להיות זקן, הן צדיק זקן, הן חסיד זקן, זקן אינו טוב וכו', כמבואר בהשיחות הקדושות שנדפסו אצל הסיפורי מעשיות. היינו, כי צריכים להתחיל בכל פעם מחדש" (ליקוטי הלכות, תפילין ה, ה).

ואכן, כך ראינו אצל אנ"ש - לפי בחינתם ומדרגתם - שעל אף היותם מתמידים וגאוניים עצומים [מתוך הצנע לכת], אף על פי כן היה כל תשוקתם וגעגועם וצערם, רק 'איך להתקרב אל השם' ולהיות יהודי אמיתי.

וגם אם זכו ללמוד כמה שלמדו, לא נתמלאה סאת תשוקתם, רק השתוקקו והתגעגעו בכלות הנפש אל השם יתברך, להתקרב אליו מחדש לגמרי...

ואכן, רק חיים כאלה הם חיים אמיתיים...

רק מי שאינו מפריד "צדיק" מ"למדן", וגם כשמצד הלמדנות זכה להעפיל לרום הפסגה, עדיין הוא מריגש כאחד שלא התחיל עדיין כלל ומחפש "איך זוכים להיות יהודי"...

רק מי שמבין שלמדנות בפני עצמה, אינה כלום ממש [!], וכשם שמחפש איך להיות 'למדן' הרי הוא מחפש ומבקש איך להיות 'צדיק', לקיים את התורה וליראה את ה' הנכבד - רק הוא יש לו חיות אמיתית.

כי רק כך 'מתנקדים' אותיות התורה בנקודות הכס"ף, בנקודות של כיסופין וגעגועים, ומחברים את הגוף והנפש לחיות חיים טובים ונצח נצחים. וכדבריו הבהירים של מוהר"ת, וזה לשונו:

"עיקר שלימות החיות קדושה של האדם הוא על ידי שמחבר צדיק עם למדן, היינו תורה ומעשים טובים דייקא, כי תכלית תורה תשובה ומעשים טובים. ועל ידי זה זוכה לכיסופין טובים, שעל ידי זה נעשין נקודות לאותיות התורה. ועל ידי זה נתחבר הגוף עם הנפש, שזה בחינת האותיות עם הנקודות, כי הנקודות הם נפשות האותיות, כי אותיות בלא נקודות הן כגוף בלא נפש. ואז הגוף מקבל חיות מהנפש, והנפש מקבלת החיות מלמעלה על ידי בחינת הנקודות,

עַד בַּיּוֹם יָקָר אֶחְסַנְתֶּיהָ חֲבִיבִי הַבְּקָבְעָתָא

זו גם הסיבה שתיקנו לקרות את פרשתנו - פרשת במדבר - כהכנה לקראת חג מתן תורה. בפרשה זו אנו למדים על חובת מנין בני ישראל ונשיאת ראשם, כדי "לאסוף ולקבץ כולם להביאם במספר ובמנין כדי לעורר כל שרשי נפשותם החצובות מכסא הכבוד" (ליקוטי הלכות, ערבא, לא). זה בא לעורר אותנו לדון עצמנו לכף זכות ולזכור את שורשנו האמיתי ולא להסכים בשום פנים לקטרוג שיחליש דעתנו מגשת אל התורה הקדושה וקיומה מחדש.

כמו כן אנו קורים שם על הדגלים הקדושים בהם חנו בני ישראל סביב המשכן המכוון נגד כסא הכבוד, כל זאת כדי לעורר בלבנו את ההסתכלות האמיתית על שורשנו הקדוש ורום מעלתנו, שלא נתפעל מקטרוג המלאכים הבוזר בלבנו ומבקש להחליש דעתנו שאין אנו ראויים לקבל את התורה, אלא נתחזק ונזכור שאנו אחוזים בשורש כסא הכבוד, ואדרבה זוהי מעלתנו בלכתנו במדבר הנורא הזה שכל אחד מאתנו הולך ועובר בימי חלדו, כיון שהתכלית היא "להרים את כל המקומות החרבים מקום נחש שרף ועקרב וצמאון, להרים הכל שיהיה נכלל בקדושת ארץ ישראל ששם הבית המקדש וקדש קדשים" (שם). ומכך נבין שהמקומות השפלים הללו שבהם אנו עוברים הם שנותנים לנו את היתרון והמעלה על פני כל מאלכי עליון, כשנתחזק להמליך משם את ה' יתברך.

הבה נזכור זאת היטב בגשתנו מחדש לקראת חג השבועות זמן מתן תורתנו, כאשר אנו רוצים להמשיך מחדש כח עליון שיתן בלבנו בינה להבין בתורה הקדושה דרכי עצות לקיום התורה - "שאנו מכינים עצמנו לקבלת התורה בשבועות בכל שנה ושנה, דהיינו לזכות מעתה לקבל התורה מחדש באופן שנזכה לקיימה, שזה העיקר, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה" (שם) - שאם ברצוננו לעמוד על עמדתנו ולזכות לקיים את התורה עלינו להילחם נגד קטרוג זה בכל כוחנו, ולהידבק בדעת הצדיק המלמדנו שעיקר חפצו ורצונו יתברך הוא דוקא מְחַסְרֵי דעת וגושי עפר כמונו הנאבקים בתוך מדמנת הרפש הגשמי וממליכים אותו יתברך, והיא שתתן לנו כח לקיים את התורה ולזכות להתעלות בה מעתה ביתר שאת.

רבינו הקדוש מבאר (שם בליקוטי מוה"ר ח"ב, א) שמציאות זו של מעלת ישראל על גבי המלאכים, גורמת להם קנאה שממנו בא הקטרוג, וקנאה זו היא שמעוררת את כל הרע בלב האדם להחטיאו, וכפי שרבי נתן מסיים: "שהמלאכים מתקנאים ומתגרים מאד בהאדם שנברא שיהיה לו ממשלה עליהם, כי מגודל הקנאה קטרוג על בריאתו ואחר כך קטרוג על משה כשרצה לקבל את התורה, וכן בכל אדם ובכל זמן הם מקטרגים ומתגרים בכל אחד, בפרט במי שרוצה להיכנס בעבודת ה' להתנדב אליו יתברך, שעל ידי זה יכול לבוא לזה התכלית שבשבילו נברא, שיהיה לו ממשלה עליהם, הם מתגרים ומתקנאים בו מאד ורוצים להפילו ח"ו וכל מה שחותר יותר להתקרב לה' יתברך הם מתגרים בו ביותר" (ליקוטי הלכות, שם).

כל המחשבות הללו שגורמות לנו רע-עין על עצמנו ומביאות מורח בלב שלא לרצות לגשת לקבל את מתנתו הטובה של הקב"ה שמבקש להנחילנו את תורתו מחדש בכל שנה, נובעת מקטרוג פנימי זה, שבו אנו דנים את עצמנו כבלתי ראויים לגשת אל הקודש מפני שפלות מעשינו, אבל עלינו להבין היטב, שכל החטאים עד עתה נבעו מכח קטרוג זה, מחשבות אלו הם שגרמו לנו עד היום לזלזל בשמירת קדושתנו ועתותינו, הם שגרמו לנו להפקיר את עצמנו לכל מזימות היצר, וזה מה שממשיך עתה ביתר שאת וגורם לנו חלילה שלא לבוא ולשוב בתשובה עת אשר נפתח שער החמישים של תשובה בחג השבועות בכל שנה מחדש.

משה רבינו התגבר נגד קטרוג המלאכים על ידי שאחז בכסא הכבוד, רבינו הקדוש מסביר שם, שהוא עורר את שורש נשמות ישראל האחוזים בשורש כסא הכבוד, וגילה מאין נובע עוצם רום מעלתם ועד כמה יקרת תפארתם דוקא מחמת זה שהם יורדים למקום שפל כזה, ומכח זה זכה לדון את כל אחד מישראל לדורות לכף זכות ו"להטות כלפי חסד ולזכות את כל אחד ואחד לפי מקומו, שעל ידי זה יכולים להציל אפילו את הגרוע שבגרועים מקטרוג המלאכים שגם הוא יאחז עצמו בכסא הכבוד עד שגם הוא יזכה לבחינת קבלת התורה" (ליקוטי הלכות, שם).

לאסוקי שמעתתא

המשך מעמוד ז'

סעודת מצוה בסיום מסכת ושאר ספרים

נחשב לסיום, ודייק מדברי המהרש"ל (שם) שבכל סעודה על גמר של ספר היא סעודת מצוה, וכל שכן על ספר הזוהר שלימודו מועיל ביותר להוציאנו מעבדות לחירות בביאת משיח צדקנו. ומסיים: "וזאת לפנינו בישראל שבסיום ספר הזוהר עושים סעודות גדולות ורבה השמחה בהם", ופשוט שמותר לכבד לאכול בסיום כזה בערב פסח.

עשייתה זמן רב יש שמחה בסיומה, ולא דוקא בסיום מסכת, וכדרך שאמרו בגמרא בבא בתרא (פכ"א) דחמשה עשר באב הוא יום שמחה משום שפוסקים בו מלכרות עצים למערכה, לפי שבאותו יום היו מסיימים מצוה גדולה כזאת. וגם חבורה שלומדים איזה ספר במשך איזה זמן יש לעשות שמחה ומשתה כשגומרים אותה והיא נחשבת סעודת מצוה.

בסעודת הסיום עמד האב והקריא את השורה האחרונה של אותו הדף, ואחרי כן נערכה סעודת מצוה ברוב פאר והדר מתוך שירה וזימרה. בלילה חתן הדף עלה על יצועו ושוב לא קם, וכאשר בא הבן לספר דבר זה לרבו הגר"מ ז"ל, אמר לו: יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בדף אחד (יומא ט"ב לרבנן עמו' לב).

סיום ספר הזוהר

בש"ת פרחי כהונה (א"ח סי' י"ג) נשאל אם סיום בספר הזוהר

סיום על ספר שנלמד זמן רב

באגרות משה (ח"א סי' קצ"ג) הוסיף עוד שכל מצוה שנמשך

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

אמר פעם רבנו, לענין כל מה שעובר על האדם בפרטיות ובכלליות, שאף על פי שכן האמת, מה שעובר על כל אדם, אבל בינתים הזמן פורח ועובר, ואין הזמן מתפעל ממה שעובר באמצע דרכו. ונמשל ודומה הדבר לבית שבוער ונשרף, והשעון שבבית לא אקפת לו ואינו מתפעל מכל הסובב, וממשיך לעבד ולהקיש דרכו. ואמר בזה הלשון: "די שטוב ברענט, און דער זייגער גייט" - "הבית בווער, והשעון הולך". פי ששעון הזמן אין מפסיק הלוכיו בגלל השרפות והצרות והיסורים והמניעות והבלבולים העוברים בעולם בפרטיות ובכלליות.

(שיח שרפי קודש')

זוכה לסגל בזה העולם, וכפי התקרבותו לצדיקים ויראים אמיתיים, שעל ידי זה עסק לחבר הנפש והגוף בקדושה, עד שעל ידי זה יזכה לבסוף לחיבור זה בשלימות, שהוא חיים נצחיים כנ"ל" (אוצר היראה, ע"פ ליקוטי הלכות, ברכת הודאה ה.ט).

את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם! כל נפריד את היראה והאהבה מן התורה הקדושה, ונגד את כל אותיות התורה בנקודות הכס"ף של געגועים וכיסופים טובים, המביאים לידי מעשה! וביום מתן תורה נזכה להתחדש "להיות יהודי אמיתי - צדיק ולמדן"...

שבכל דור עוסקים לתקן פגם זה, בפרט על-ידי שמחברין תורה עם מעשים טובים, שזה בחינת חיים אמיתיים, חיבור הגוף והנפש בקדושה. אף על פי כן אי אפשר להם לשוב למקור החיים באמת בתכלית השלמות, כי אם על-ידי פרידת הנפש מהגוף, ואז ישוב העפר אל הארץ כשהיה, כי הגוף שנמשך מבחינת אותיות הוא בחינת יסוד העפר, כי ארבע יסודות הם כנגד טנת"א (טעמים, נקודות, תנין, אותיות) שיש בהתורה, ויסוד העפר הוא נגד בחינת האותיות, ואז תבלה זוהמת הגוף בעפר, והרוח תשוב אל אלקים אשר נתנה.

ועל ידי זה דייקא בעת התחיה יחרו ויתחברו הנפש והגוף המזוכך ויחיו אז חיים אמיתיים, חיים נצחיים, כל אחד כפי מעשיו הטובים

שמציירים אותיות התורה לטוב, שמשם דייקא נמשך החיות ממקור החיים להגוף ולכל העולמות כולם.

אבל מי שמפריד בין צדיק ללמדן, ואומר שלמדן בלבד הוא העיקר גם בלא צדקות ומעשים טובים, ואז אינו זוכה ליסופין טובים, ונשארין האותיות בלי נקודות טובות, שזה בחינת פירוד בין הגוף והנפש. ועל כן אמרו רבותינו ז"ל: לא זכה, נעשית לו סם-מות, ואז חייו אינם חיים כלל. ועל-כן רשעים בחייהם קרויים מתים, מאחר שחייהם אינם נמשכים ממקור החיים.

וזה היה בחינת פגם אכילת עץ הדעת טוב ורע, שגרם מיתה לעולם, עד שאף על פי שעשה אדם הראשון תשובה, וכן הצדיקים

ספר דרך אמונה

מדברי ראשונים ואחרונים ובמיוחד מדברי הבעש"ט ותלמידיו זיע"א - נלקט ע"י אדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל

כשידע אדם שהקב"ה מסתתר שם אין זה הסתרה

שמעתי ממורי הבעל שם טוב זלה"ה שאם ידע האדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם אין זה הסתרה, כי נתפרדו כל פועלי און. וזהו שאמר (דברים לא, יח), ואנכי הסת"ר אסת"ר פני מהם, רצונו לומר שיסתיר מהם שלא ידעו שהקדוש ברוך הוא שם בהסתרה זו וכו' ודפח"ח. וכיוצא בזה שמעתי ממנו כי ראשי תיבות (שמות טו, ט), אמר א'ויב א'רדוף א'שיג א'חלק ש"ל ראשי תיבות הם ה' אלפין, ששם אלופו של עולם מסתתר בסוד שם סא"ל וכו' ודפח"ח. ואחר שידע אדם כלל זה שהוא כלל גדול, שאין שום מסך מבדיל בינו לבין אלהי בשעת תורה ותפילה, גם שיעלו לפניו כמה מחשבות זרות שהם לבושין וכסויין, שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם, מכל מקום אחר שידע אדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם אין זה הסתרה [הוספת הגר"מ] - לכן יכולים להתקרב אל הקב"ה מכל מקום (ספר תולדות יעקב יוסף פרשת בראשית)

הקדמת ספר דרך אמונה

סגולה מהבעל שם טוב לבטל כל מיני צער

קיבלתי ממורי הבעל שם טוב שבכל צער האדם בגשמי וברוחני, שאם נותן לב שגם בזה הצער הוא השם יתברך בעצמו אלא שהוא דרך לבוש, וכאשר נודע לו זה הוסר הלבוש ונתבטל הצער וכל גזירות רעות והארץ בזה ודפח"ח. (ספר תולדות יעקב יוסף פרשת ויקהל)

פרק ב אות כ

דוד הראה בחוש לעיני כל הקהל שמלא כל הארץ כבודו

ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל (דברי הימים א' כט, י) ושמעתי מאדוני אבי זקני הבעל שם טוב זי"ע זלה"ה שהראה דוד בחוש לעיני כל הקהל שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה. ובמה הראה לכל, במה שאמר לך ה' הגדולה והגבורה וגו' לך ה' הממלכה. ואז אלו הכל, אפילו המון עם, כי הקב"ה שורש כל הדברים והוייתם.

פרק ב אות כב

היראה מהבורא נתלבש לפעמים ביראה מאדם

הבעל שם טוב נשמתו בגנוי מרומים ז"ל אמר פירוש הש"ס (ברכות כה, ב) 'יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם כו' ולואי תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם. והענין הוא, כשאדם רוצה לעבור עבירה ח"ו ומתחבא את עצמו בחדרי חדרים, נופלת עליו יראה, ומתדמה בדמיונו כאילו רואין אותו ונופלת עליו יראה, כי נודע כי לית אתר פנוי מיניה, ובכל מקום הוא חיות הבורא ברוך הוא וברוך שמו, אפילו בקליפות, כמו שאמר הכתוב (תהילים קג, ט) ומלכותו בכל משלה, דאם לא כן לא היה הדבר נמצא, ואף בעבירה יש חיות הבורא גם כן שם כביכול, אך הרשע אינו רוצה בחיות אשר שם מהבורא ומפילו ח"ו והבן. והנה זה שנופלת עליו יראה כנ"ל, הוא שיראה עליונה מצמצמת את עצמה למקום ההוא לעורר אותו שיפרד משם מן הקליפות ולא יעשנה, וזהו חיות העבירה, והרשע ממשך כביכול הניצוץ הקדוש למקום הקליפה ח"ו רחמנא ליצלן וכו'. וזהו גם כן פירוש הפסוק (שיר השירים ב, ט) משגיח מן החלונות וגו' והוא כמו שכתבתי שהיראה עליונה מצמצמת את עצמה לעורר את האדם באופן שנדמה לו כאילו אחד מסתכל מן החלונות ומבין החרקים. (ספר דגל מחנה אפרים פרשת אמור)

פרק ב אות כד

כשתדע שהכל "אנכי" תבוא לך ישועה בהרף עין

ראו עתה כי אני הוא (דברים לב, לט). כי לעתיד יתגלה הידיעה והראיה כי הכל אני, כמו שאמר מרן [הבעל שם טוב] על הפסוק (ישעיה מג, יא) אנכי אנכי ה' ואין מבלעדי מושיעי, כשתדע שאנכי הוא אנכי ודאי שמו ואין עוד, ואז

מושיע תבוא לך ישועה בהרף עין. וזהו אני אני הוא ולא אחר. ולעתיד יראו זה עין בעין שכל תנועה שם אלופו של עולם. (ספר זהר חי בראשית)

פרק ב אות מח

איך בין א נאר און גלויב

שמעתי מפי הצדיק ר"נ זי"ע, שהבעל שם טוב ז"ל אמר לתלמידיו: אחרי כל השגותי למעלה בשורשי התורה והמצוות ואחר כל התענוג מהשגותי אני מניח את כל השגותי ומחזיק אני באמונה פשוטה "איך בין א נאר און גלויב", וסיים: ראו הלא הבעל שם טוב ראה מאד הכל בהשורש ואף על פי כן הניח כל זה והחזיק ביסוד פשוט, האמונה פשוטה. (ספר יסוד העבודה מכתב כד)

פרק ז אות קיג

לומר בכל פעם 'כח הפועל בנפעל'

עוד פרט גדול בענייני קניני האמונה, כאשר אמרו הקדמונים (מובא ברמב"ן) כח הפועל בנפעל, כי כל אדם שעשה ופעל איזה דבר נכלל בו כוחו. גלוי ומפורסם כי רבינו הבעל שם טוב זי"ע כשראה איזה כלי ידע והכיר כל מחשבות הפועל של הכלי, ומעשיו שפעל ועשה האומן שעשה הכלי, ולכן ציוה הבעל שם טוב לתלמידיו לומר בכל פעם אלו הדיבורים כח הפועל בנפעל (והכוונה בזה דהפועל הוא הקב"ה והנפעל הוא האדם ועל ידי זה נורמים לעורר הכח האלקי שיתגלה בנשמת האדם). (ספר שומר אמונים מאמר האמונה)

פרק ח אות קלו

מענין אמונת תחיית המתים - סיפור

שמעתי ממורי [הבעל שם טוב] דיש בכתבי שו"ת של הרמב"ם ששלחו מדינה אחת להרמב"ם וחתמו על שאלה זו כמספר שבעים אלף: ילמדנו רבינו, מאחר שאין תחיית המתים מפורש בתורה, רק בש"ס רמזו ודרשו מהוכחות שלהם, אם כן גם לנו יש לדרוש ולהוכיח איפכא וכו'.

והרמב"ם לא רצה בעצמו להשיב, וציוה לתלמידו מהר"י אבן תיבון לכתוב תשובתם ותוכן ענין תשובתם הוא זה:

אבאר לכם, מאחר שנמשך לכם ספק זה, אם כן אין נשמתכם נמשך מבני אברהם יצחק ויעקב, רק מאנשי סדום ועמורה וכו'. והנה נפש האדם הוא דם הנעשה מברירת המאכלים, ויש כמה מיני בירור, בתחילה על ידי שזורקת המרה טיפה במאכל שבתוך מעיו, נברר הגס והעב ונעשה צואה ויוצא לחוץ, בירור שני יוצא למי רגליים, בירור שלישי נעשה ביעה, בירור רביעי נעשה שערות וציפורנים, בירור חמישי הדם נבלע בכבד ובטחול וכו', ומבחר הדם נכנס בלב ואחר כן במוח, ומזה נעשה השכל והדעת. ומדבריים שנראה שאתם כופרים בדברי חז"ל אם כן לא נזהרתם מאכילות איסור ודבריים שמיאם, והשכל והדעת שלכם נעשים מדמים של טריות ואיסורים, והשכל והדעת שלכם נמשך להכריע אל הטומאה, כי ממנו נעשה, ואם כן איך תוכלו להכריע בשכל שלכם נגד רבותינו חכמי התלמוד אשר רוחב לבם היה רחבה מיני ים. ותדעו נאמנה, מאחר שירדתם לספק זה ולכפירה זו שהפורעניות קרובה לכם.

וכך עלתה להם, שבא עליהם מלך אחד והרגם והשמידם, ורצו להמיר דתם ולא קבלו אותם, מאחר שכפרו בתחיית המתים, והאומות מאמינים גם כן בסוד הגלגול ותחיה, וכו' ומעט מזעיר נמלטו להרמב"ם וחזרו בתשובה. (ספר צפנת פענח פרשת יתרו)

פרק ט אות קס

שויתיה ה' תמיד אפילו שהוא לנגדי

שמעתי ממורי (הבעל שם טוב), כי אדם השלם אם יזדמן לו איזה ביטול תורה ותפלה יש לו להבין שגם זה הוא ידו יתברך,

שדוחה אותו כדי שיתקרב יותר, בסוד (שיר השירים ח, ג) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני וכו' ודפח"ח. וזהו שכתוב (תהלים טז, ח) שויתיה ה' לנגדי תמיד וקל להבין (ספר תולדות יעקב יוסף פרשת וישב)

[ועיין גם בליקוטי מוהר"ן סוף סימן רכ"א שכתב: "שויתיה ה' לנגדי תמיד, בחינת מתנגד"].

ענין מלכות בית דוד - ובקשו את ה' ואת דוד מלכם

שמעתי ממורי (הבעל שם טוב) ביאור (זהר תרומה קעה, ב) לא גלו ישראל עד שכפרו בה' ובדוד וכו', וביאור ש"ס (ברכות לד, ב) אין בין עולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכותו בלבד וכו', דאמרו בש"ס (עירקין טו, ב). מי שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו וכו', היכי דמי יסורין המושיט ידו לארנקי וכו'. והקשה הא אין יסורין בלא עון, וכי ס"ד שזה נחשב לכפרת עון. וביאר כי צדיק באמונתו יחיה (חבקוק ב, ד), כי המאמין בהשגחה פרטית של הש"י, ויודע בו כי כל מאורעות של האדם הוא ממנו יתברך, הן דבר קטן או גדול, הכל הוא בדין אדני"י דינא דמלכות שמיא, והוא לסיבת חטאו, ומי נתחרט ומלא חרדה ופחד ה', מיד מוחלין לו, מאחר שהוא מאמין וחוזר בו ומדבק מחשבתו בו יתברך, לכך גם המושיט ידו וכו'. אחר שהוא מאמין שזה לסיבת חטאו ומתחרט נחשב לכפרת עון, ובחינה זו נקרא דוד, כי אין סוף שנקרא אין הוא בחינת ד' (ראשון), ומזה נמשך שהיא ו' אל ד' שני, שהוא תכלית השפלות, הכל בהשגחה פרטית ממנו יתברך, וכשאינו מאמין זה שהכל בהשגחה פרטית ממנו יתברך רק אומר כוחי ועוצם ידי עשה לי, זה נקרא כופר בהש"י ובבחינת דוד הנ"ל, כי כופר בדין מלכות אדני"י, רק מלכות הוא מכוסה ומשועבד אל הקליפה המכסה ומסתיר עניני השגחתו יתברך מבני אדם, ולעתיד בימות המשיח אשר את רוח הטומאה יעביר מן הארץ, אז יתגלה השגחתו ית' בפרטי פרטות וכו'. ובזה יובן, לא גלו ישראל עד שכפרו בהקדוש ברוך הוא ובמלכות בית דוד וכו'. וזהו שבין עולם הזה לימות המשיח שיעבוד מלכותו בלבד והבן. ודפח"ח (ספר תולדות יעקב יוסף פרשת וישלח)

פרק יא אות רכד

סיפור - אמונה בהשגחת הש"י על כל תנועה

מעשה שמרן הרב רבי ישראל בעל שם טוב נסע עם תלמידו במקום שם שאין שם מים, ונצמא התלמיד צמאון קשה עד שהגיע קרוב למות, ואמר למרן: מורי, צמאתי מאוד. ולא ענהו עד שהפציר בו, ואמר לו: תדע, מאמין אתה באמת שברגע שברא ה' יתברך את העולם צפה כל ההוה והזמין לך מים בכאן? והתיישב בדבר ואמר לו: מורי ורבי אני מאמין באמת. ואחר כך ראו מרחוק שגוי אחד נושא שני כלים של מים על כתפו, וכשהגיעו אצלו נתן לו לשתות בשכר. ושאל מרן את הגוי לאיזה סיבה אתה נושא את המים הזה, והשיב שהאדון שלו נשתגע וציוה לו שייביא לו מים מבאר פלוני שהיא רחוקה ארבע או חמש פרסאות, ואין בזה אלא שגעון כי בעירי יש מימות טובים הרבה מאלו המים. ואמר מרן: ראה בעיניך השגחות הש"י על כל תנועה. (ספר זהר חי פרשת תרומה)

פרק יא אות רפא

המלאך היה נותן כל חיותו עבור מצוה אחת

אמר הבעל שם טוב זי"ע שהמלאך או האופן היה נותן כל חיותו באם היה זוכה לעשות מצוה אחת מהתרי"ג מצוות שנתן לו ה' הטוב והרחמן. (ספר שומרי אמונים מאמר האמונה פרק ט)

פרק יב אות שח

מכתב נלהב מגודל מעלת עסק התורה

מוגש לכבוד חג השבועות זמן 'מתן תורתנו'

[שעמלו בתורה], עיי"ש. ושם מביאה הגמרא את הפסוק (איוב ה, ז) "כי אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד". וראיתי עכשיו שסיפא דהאי קרא הוא "וַיִּבְיֶי-רָשָׁף יִגְבִּיהוּ עוֹף" שמזה גופא למדים שיסורין בדילין מיניה, כי התורה מזככת במקום יסורין, ואשרי מי שעמלו בתורה, ומרבה תורה מרבה חיים (אבות פ"ב, משנה ז).

אמרתי פעם, שמה שראה רבי עקיבא את האבן שניקב ע"י המים, ומזה עשה ק"ו שהתורה נקב את לבו להשי"ת - לא היה זה בדרך של 'התעוררות', כי מובן שמתחילה כבר רצה להתקרר להשי"ת, אלא שהתייחס בזה שלא יוכל להסיר את טמטום לבו לב האבן, ואז אדרבה, ע"י שראה שהמים ניקבו את האבן קיבל 'התחזקות' - שא"כ בודאי תוכל התורה הקדושה לנקוב את אבן לבו שיתעורר להשי"ת. כי יש מקום להתעורר להשי"ת מכל תיבה של התורה הקדושה, וזו היתה התחזקות גדולה עבורו לקבל על עצמו עול תורה.

ומובא ממהרה"ל ביאור על המאמר "טוב מעט בכוונה מהרבות שלא בכוונה" - היינו שמהרבה שלא בכוונה יוצא מעט בכוונה.

ראיתי בספר "חיי הרש"ש" על המקובל האלקי ר' שלום שרעבי (שזכיתי להיות בעיר העתיקה בימי נעורי בבית מדרשו הנקרא "בית אל") שחיבר ר' צבי מאשקאוויטש (שליט"א) [זצ"ל]. ושם בספר חיי הרש"ש מביא מספר "בניהו" (מהרב המחבר ספר "בן איש חי" הגה"ק רבי יוסף חיים מבבל) שבדרך נסיעתו של הרש"ש לארץ ישראל עבר את עיר באגדאד, ובעת שנתעכב שם למד בישיבתו של "שייר יצחק גאון" (שייר"ק) כמדומה הוא לשון חשיבות בערבית, והיו לומדים שם זקנים בספר הזהר, ולמדו את הענין שהזהר מדבר שם הרבה מענין של "שוב אל-בלק וכה" תדבר (במדבר כג, ה), והזהר הק' מדבר מענין הסוד של "כה". והרש"ש שהצטרף ללימודם, למד את הזהר בצעקה ובהתלהבות גדולה, וכשהגיע לתיבת "כה", שנזכרת שם כמה פעמים בהזהר, היה צועק בקול גדול וחזק מאד, ושאלו אותו על מה הוא צועק "כה", והשיב בלשון ערבי "האדי אַל פה מאכא בגאלבי", כלומר שה"כה" שורף את לבי.

יהי רצון שנזכה לעסוק בדברי תורה בשלהובא דרחימותא, כי הלא הם חיינו ואורך ימינו.

יעקב מאיר

(אוסף מכתבים, מכתב לו)

וברור לי שיש הבדל גדול וניכר אם לומדים תורה בליקוטי מוהר"ן או מעשה בסיפורי מעשיות או תפילה בליקוטי תפילות, וקודם לזה או אחר זה עוסקים בתורה שבכתב או בתורה שבעל פה, ואז טועמים איך שאור גנזי דמלכא שגילה רבינו נכנס בו בקביעא וקיימא, כי הלא עשה כלים להאור.

ויש מכתב שרבינו הק' כותב לחתנו בזה"ל:

"בקשתי מאהובי חתני שתלמוד בכל יום שיעור גמרא ופוסק, שלא תעשה ח"ו מטפל עיקר רק את אלקים ירא וכו' כי זה כל האדם" - - (זה כתוב בתחילת ספר המכתבים "עלים לתרופה", במכתב משנת תקס"ז).

ובדף השני (מכתב משנת תקס"ח) כותב לו רבינו:

"גם יראה ההודיע לי מעסק לימודו וכמה דפים גמרא הוא לומד בכל יום" - -

הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין בצדקת הצדיק (עמוד קס"ב) מקדיש פרק שלם על היסוד הזה 'שעל ידי התורה קוראין וצועקין להשי"ת'. ואחד מפלפוליו בזה הוא שמביא רא"י נפלאה על זה מגמ' ברכות (דף ג ע"ב), שם איתא: ודוד בחצות הוא קאי? מאורתא הוא קאי, שנאמר 'קדמתי בנשף וְאַשְׁוֹעָה' (תהלים קיט, מז), ואחד מהתירושים של הגמרא שם הוא, שעד חצות היה עוסק בתורה, ומחצות ואילך בשירות ותשבחות. ומקשה שם בגמרא, והלא כתיב קדמתי בנשף 'אשועה' (מלשון שועה וזעקה), ואיך מפרשת הגמ' שהיה עוסק בתורה (וכמדומה לי שבעלם גם אנכי הרגשתי בקושיא זו בעת הלימוד), ומביא ר' צדוק רא"י מזה שגם הלימוד היה אצל דוד בבחינה של 'אשועה', כלומר שע"ז קרא וזעק אל השי"ת.

ונפל עכשיו בדעתי, כי הלא רבינו מביא שם בס' נ"ו את הפסוק הנאמר במלך "וְהִיָּתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כַּל יְמֵי חַיָּיו" (דברים יז, ט). עיי"ש.

וברור לי שישוד הדבר ידע רבי צדוק ז"ע מדברי רבינו ז"ל, כי ידוע שספרי רבינו הק' היו מונחים תמיד על שולחנו, ובהרבה מדבריו הק' מורגש שהוציא אותם מספרי רבינו ומהרה"ל כידוע. ושמעתי מאחד שהיו כאלה שהוציאו את המ"מ מספריו שהיה מצייץ שם ספרי רבינו הק'. ויתכן שבעצמו העלימם מפניהם. ושמעתי שבספרי רבינו הק' שהיו לו, היו כל הגליונות מלאים בחידושים. וידוע שהק' רבי צדוק לא היה נושא פנים בטבעו.

היוצא מדברינו: הנה חז"ל אמרו (ב"ב נח ע"א): בראש כל אסוון - אנא חמר [בראש כל הרפואות - אני יין] באתר דלית חמר - תמן מתבעו סמנים [במקום שאין יין - שם מחפשים רפואות]. ומפרש ע"ז הגר"א מוולנא ז"ע: בראש כל הרפואות אני מייצץ תורה, שעליה נאמר 'וְהַכֹּחַ כִּי־הַטּוֹב' (שה"ש ז, ז). וכן במקום שאין שם תורה - שם מבקשים עצות נגד היצר הרע. וכמו שאין אדם יכול להילחם עם שווא בשעה שהוא מעונה ממזונא דגופא - כן ממש לא יוכל האדם להילחם עם יצרו הרע הרוצה לאבדו משני עולמות אם הוא מעונה ממזונא דנשמתא, מתורתנו הק'.

וצריכים להאמין ולדעת בפשטות, שפרשה חומש ורש"י זה מזונא דנשמתא. וכן סוגיא בגמרא, וכן תוספות וכדומה. והגם שלבנו מטומטם, ואין זה חידוש בשעה שמלאה הארץ זימה, והעצה היא להרבות בתורה, כי התורה מזככת. כי הגמרא אומרת (ברכות ע"א) העוסק בתורה יסורין בדלים ממנו עיי"ש. ומזה מובן שגם אמנם יש תועלת של יסורין שממקין עוונותיו של אדם - אבל לימוד התורה מזככת את הגוף, וחוסכין עיי"ז את המירוק ע"י יסורין.

עכשיו נזכרתי שגמרא מפורשת היא (סנהדרין עט ע"ב): אמר רבא, כולהו גופי דרופתי גינהו [כל הגופים לעמל נבראו] טובי לדוכי [אשרי הזוכה] דהוי דרופתי דאורייתא

להחברים התמימים היקרים ה' אתם ועמם לעולם יחי.

הגיעני מכתבים מכולכם לרבות מ... הי"ו הגיעני כבר פעמיים, ומכל אחד יש נקודה שראוי להשיבו במידה טובה מרובה, אך אין הפנאי והטרדות מספיקים. כדוגמא שהיקר... העיר על ענין של התמדת הלימוד, שיש להרחיב הדיבור ע"ז, כי נגע בדבר חיוני שהוא מזונא דנשמתא. כי איך יועילו רפואות לאדם שהוא מתענה מאכילה, שמקודם צריכים לומר לו לך אכול ושתה נהמא דאורייתא, ו"הוי כל-צָמָא לכו למו"ם" (ישעי' נה, א) ואין מים אלא תורה (ב"ק ז ע"א), ודייקא אז עיי"ז מרגישים שנתעורר המאור שבתורה ע"י רוח הצדיק, שהוא 'רוח אלקים מְרַחֵף על פני המים' (בראשית א, ב), שזה רוחו של מלך המשיח (בראשית רבה ב, ח).

ורוחו של מלך המשיח מגין נגד הד' קליפות שהם 'תהו ובהו וחושך ותהום', וכשמם כן מהותם, שיש קליפה שיכולה לעשות מהאדם 'תהו', ויש קליפה שיכולה לעשות את האדם 'בהו', ויש קליפה שמביאה את האדם לידי 'חושך' שאין יכול לצאת ח"ו. ויש קליפת 'תהום' בחינת 'עומק רע' (ספר יצירה פ"א מ"ה), והם בחינת ארבעה אבות נזיקין והטומאה, שלא ראי זה כראי זה, והצד השווה שבהם וכו' ושמירתן עליך.

ודוקא על ידי רוח א' מרחפת על פני המים, על ידה מרגישים אור התורה ומגרשת את ד' הקליפות שנזכרו בפסוק, וטעמו וראו איך שמרגישים את רוחו של משיח אחר התמדת הלימוד. 'קָרָא בְּגֵרוֹן אֶל-תַּחֲשֵׁר' (ישעי' נה, א) בתורה שבכתב ושבע"פ, כי איך תוכל להתגלות פני התורה אם לא על ידי התורה בעצמה...

השבת למדתי בסעודה שלישית בבית מדרשו בסיומין י"ד בליקוטי מוהר"ן, ושם נאמר באות ה' (מתק"ז תיקון כא דף מח ע"א): בתרועה דאיהו רוחא איתעבר אל אחר [ע"י התרועה שהיא רוח דקדושה עובר ומתבטל 'אל אחר'], וצדיק הוא בחינת רוחא וכו', ונעשה מ'אחר' 'אחד'. כי [הצדיק] הוא קוצא דאות ד'. ונפל בדעתי אז (וכמדומה שגם אמרתי דבר זה) שע"י שמרגישים את רוח הצדיק, כל אחד לפי בחינתו, עיי"ז נתהפך ממש הרע על טוב ממש, כי מ'אחר' נעשה 'אחד', ומהכפירות נעשה אמונה, ומהגאווה ענוה. ועיי"ש באות ז' שאור התורה יש בה גגלה ונסתר, בחינת ידיו ורגליו, ועל ידי רוח התורה שזוכין על ידי אור הצדיק, שומעין את קול התרועה שמרמז לבחינת יעקב, כמובא בתחילת התורה.

כי הגילוי של שלמות התפילה הוא על ידי יעקב, שהוא בחינת בית, היינו שזוכין לאמונה כזו, שכל רכושו של אדם וכל 'ביתו' אין בהם שמץ של 'כוחי ועוצם ידי', כי אם הכל מהשי"ת לבד, ועיקר השתדלותו בתר קודשא בריך הוא, להמשיך כל שפעו וכל כוחו ואונו וביתו ורכושו על ידי תפילה לבד. ולזה זוכין דייקא על ידי התורה הקדושה, ועל ידי המאור שבה, שנתגלה על ידי רוחו של משיח.

ובתורה סימן נ"ו - גם זה למדתי בשבת הזו בבית מדרשו - שם מדבר רבינו הק' גם ממרדכי ואסתר. מובא שם כי 'אורייתא שמא דקודשא בריך הוא' (תיקון י"ד דף כה ע"ב) וכמו כשצריכין לקרות את אחד קורין אותו בשמו - כן כשצריכין לקרות את חי החיים וכו' צריך לקרות אותו בשמו כביכול, ושמו הוא התורה.

ודבר נפלא הוא זה מאד, שע"י התורה האדם קורא את השי"ת, וזה עולה על כל חלק מתורתנו הק'; בחומש, בתנ"ך, במשנה, בגמרא, בהלכה, ועל כל מה שתלמיד ותיק מחדש.

ובספר המידות (ערך לימוד אות ז) מביא רבינו: "כל ידיעה במשפטי התורה, הן מצוות שבין אדם לחבירו, הן מצוות שבין אדם לקונו - הידיעה הזאת בעצמה, היא הצלחת הנפש".

הלכות התג

נערך ע"י הרב גר' משה בהר"ק בראנדסדורפר שליט"א

דין טחינה ביום טוב

מלאכת אוכל נפש ביום טוב

שינו במשנה (מגילה ז): "אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד". שונה היא יום טוב משבת, שבשבת נאסרו כל הל"ט מלאכות גם אלו שהם מלאכת אוכל נפש, ואילו ביום טוב לא נאסרו מלאכת אוכל נפש. וטעם החילוק, ששבת הוא יום מנוחה זכר למה ששבת הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, ולכן נצטוונו להכין את כל מלאכתנו מערב שבת לצורך שבת, וכל מי שטרם עבר שבת יאכל בשבת. אבל יום טוב אינו יום 'מנוחה' רק יום 'שמחה', ונצטוונו לשובות ממלאכה כדי שנהיה פנוי לשמוח ולהתוועד ביחד, ומלאכת אוכל נפש שהיא צורך השמחה לא נאסרה, וכמו שכתוב "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" (עי' חינוך רחצ).

חמשה מלאכות שהותרו

אמנם, לא כל המלאכות הותרו לצורך אוכל נפש, שלא התירה התורה 'מלאכת עבודה' לצורך אוכל נפש, רק מלאכות שנועדו להכשיר אוכל שברשותו, ולכן לא מצינו היתר רק לחמש מלאכות מתוך הל"ט מלאכות, והם: לישה, אפיה ובישול, שחיטה, הוצאה, הבערה. אבל לעקור דבר מגידולו, וצידת בעלי חיים, שהוא בכלל 'מלאכת עבודה' לא הותרה. כך כתבו הרמב"ן (מלחמות ז): והרשב"א (עבודת בית מועד ש"א ס"א). ויש אומרים שמן התורה הותר גם 'מלאכת עבודה' לצורך אוכל נפש, אלא שחז"ל אסרו כל המלאכות שאדם רגיל לעשותם בפעם אחת לתקופה ממושכת משום 'עובדא דחול', פרט לחמש המלאכות הנ"ל שדרכם לעשותם דבר יום ביומו (עי' משנ"ב ס"א תצה סק"א).

מלאכת 'טוחן' לא הותר לגמרי

מלאכת טוחן שונה קצת ממלאכות אחרות, שבעוד שלרוב המלאכות יש כלל ברור אם המלאכה נכללה בהיתר מלאכת אוכל נפש [כמו בישול, שחיטה, הוצאה וכו'], או אם אינה נכללת בהיתר אוכל נפש אפילו לצורך אוכל נפש [כמו קצירת פירות וצידה וכדו']. במלאכת טוחן אין כלל נחרץ; יש אופנים שנכלל בהיתר מלאכת אוכל נפש ומותר לרסק ולטחון ללא שום חשש, ויש אופנים שאינם נכלל בהיתר אוכל נפש [ולדעת הרמב"ן והרשב"א הנ"ל היא מן התורה], ויש אופנים שמותר רק על ידי שינוי.

ובאמת שגם בהלכות שבת יש אופנים שמותר לרסק ולטחון, רק שבהלכות שבת ההיתר הוא רק באופן שהריסוק והטחינה אינו נחשב למלאכה כלל, ואילו בהלכות יום טוב יש היתר גם באופנים שהטחינה נחשבת למלאכה, אלא שאינה בכלל מלאכת עבודה רק בכלל הכשר ותיקון אוכל שברשותו. [אגב יש לציין, כי מלאכת טוחן אין הכוונה רק לטחינה ממש, רק כל מאכל שמחתיכים אותו לחתיכות דקות מאוד היא בכלל מלאכת טוחן].

כלל דין טוחן בשבת

בהלכות שבת (סי' שכ"ז - י"ז) מצינו ד' אופנים שמותר לרסק ולטחון: א. דבר שאינו גידולי קרקע ואפשר לאכלו כמו שהוא, אין על ריסוקו שם מלאכה, ולכן מותר לרסק בשר מבושל, כבד צלוי, דגים, וביצה. ב. דבר שנטחן כבר ונתחבר, אין טוחן אחר טוחן, ולכן מותר לפרר לחם. ג. מותר לחתוך

ירקות סמוך לסעודה הואיל והוא דרך אכילה ולא דרך מלאכה. ד. מותר לחתוך פלפלין ותבלין על ידי שינוי גדול, שישנה הן בסכין שחותך בו, והן בכלי קיבול שחותך עליו. ובמשנה ברורה (ס"ק מא ומה) הביא מכמה פוסקים שהחמירו על היתר ב' וג' וכתב שנכון להיזהר שלא לחתוך דק דק רק חתיכות גדולות קצת.

כל ההיתרים הנ"ל הם רק כשחותך בסכין או במזלג, אבל אסור לכתוש במכתשת או לרסק ברי"ב אייז"ל משום 'עובדא דחול', כיון שהכלי מיוחד לצורך מלאכת טחינה (עי' שו"ע בשו"ע סי' משנ"ב סק"ל וביה"ל ס"א ד"ה לפרר דו"ה מיד"ה).

כלל דין טוחן ביום טוב

ביום טוב יש היתר נוסף באותם מאכלים שהדרך לטחון אותם במשך כל כמה ימים, ואין הדרך לטחנם פעם לתקופה ממושכת, שאפילו אם הם גידולי קרקע אין זה בכלל מלאכת עבודה ומותר לרסקם לצורך היום אפילו אינו סמוך לסעודה, אבל שלא לצורך היום אסור (שעה"צ סק"ב ומשנ"ב סק"ה).

ויש להבחין בזה בג' דברים: א. בסוג המאכל - אם הדרך לרסק מאכל כזה פעם אחת לתקופה או שהדרך לרסקו מידי כל כמה ימים. ב. אם כאשר יטחנו מאכל זה מערב יום טוב יתפוגג טעמו עד בוקרו של יום טוב או לא. ג. באיזה סוג כלי טוחנים אותו - במטחנה שהדרך לטחון בו מאכלים שמחזיקים זמן למשך תקופה ארוכה, או בסוג מטחנה שהדרך לטחון בו רק לצורך היום, או בסתם סכין או מזלג.

א. מאכל שהדרך לטחון ולרסקו פעם לתקופה ממושכת אין בזה ההיתר של אוכל נפש, ודינו שוה להלכות שבת. ועל כן, מי שרוצה לאפות לחם ואין לו קמח, אסור לו לטחון חיטים לעשות ממנו קמח, כי דרך טחינת החיטים לצורך קמח היא פעם בתקופה ממושכת (סי' תצה ס"ב וע"ע משנ"ב שם סק"ה וביה"ל ד"ה וכן וסי' תקי סק"א). כך גם אסור לחתוך עצים לחתיכות דקות כדי להבעיר ממנו אש משום מלאכת טוחן (סי' תקא סק"ד ע"ש). ואילו המאכלים שדרכם לטחנם כל כמה ימים, יש בהם ההיתר של אוכל נפש, אם יתמלאו פרטי הדינים דלהלן.

ב. סוגי מאכלים שאם מרסקים אותם מערב יום טוב אין פג טעמם כלל עד למחרת, ונשאר בהם טעם משובח גם אם נטחנים מאתמול, יש לרסקם לכתחילה מערב יום טוב. ואם לא ריסקם מערב יום טוב ורוצה לרסקם ביום טוב צריך לרסק על ידי שינוי (רמ"א סי' תצה ס"א).

סוגי מאכלים שאם מרסקים אותם מערב יום טוב, פג טעמם קצת עד למחר ואינו משובח כל כך ביום טוב, מותר להמתין לכתחילה עד יום טוב ולרסק ביום טוב, ונהגים גם בזה להצריך שינוי לכתחילה (רמ"א סי' תקד ס"א).

סוגי מאכלים שאם מרסקים אותם מערב יום טוב הם מתקלקלים עד שמרגישים בהם כמין טעם לוואי ביום טוב, מותר לרסקם ביום טוב כדרך בלי שינוי (שעה"צ סק"ח וסי' ק לו).

'שינוי' פירושו: שמחתך בסוג סכין שאין הדרך לחתך בו (משנ"ב סק"ז), או שמחזיק את הסכין ואת המטחנה בצורה שונה מדרך הרגיל, בהטייה או בהיפוך (שו"ע ס"א), או שמחתך על המפה או על השולחן ולא על בית קיבול שרגיל לחתוך בו (משנ"ב סק"ט). ובכל מקום שצריך שינוי וריסק בלא שינוי

מותר בדיעבד (שיש לסמוך בזה על שיטת הר"ן, ע"י ב"י). ויש לדעת שאין להתיר שינוי במקום שהדבר מסור בידי אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, דבמקום כזה אין מועיל שינוי גם לתלמיד חכם (משנ"ב ס"ק טז).

ג. ההיתר הנ"ל הוא הן כשחותכים דק דק בסכין, והן כשכותשים במכתשת או ברי"ב אייזן, שברך כלל אין משתמשים בכלים כאלו רק לטחינה מועטת של כמה ימים ואין זה נראה כמלאכת עבודה, וכפי האמור אם אין המאכל מתקלקל מערב יום טוב יש לעשותם על ידי שינוי (שו"ע ס"א

ג - ובפס"ת במהורה"ח חדשה טעה בזה). אבל אסור להשתמש בסוג מטחנה המיועד לטחינה רבתי, שטוחנים שם כמות מרובה למשך תקופה ארוכה, ואפילו על ידי שינוי אסור משום עובדא דחול, ויש אומרים שאסור מן התורה שניכר הדבר שעושה מלאכת עבודה לימים רבים (ועל ידי גוי בשינוי אפשר להתיר. סי' אביה"ל). ואפילו בדיעבד אסור (ס"ק יד). ובמטחנה ביתית צידדו הרבה פוסקים להקל שדינו כרי"ב אייזן (עי' ביה"ל שם, ודברי הח"א שם קאי על ריחיים שלהם).

נביא לכך כמה דוגמאות למעשה:

אגוזים ושקדים - כיון שאין מפגיגים טעם כלל, לכתחילה אם יודע מערב יום טוב שיהיה צריך להם ביום טוב יש לרסקם מערב יום טוב, ובדיעבד אפשר לרסקם גם ביום טוב על רי"ב אייזן על ידי שינוי, אך לא במטחנה.

תבלין, קפה, חריין - מפגיגים טעם קצת לאחר טחינתם, ומותר לכתחילה לרסקם ביום טוב ברי"ב אייזן על ידי שינוי, אך לא במטחנה [ואף שהדרך כיום לקנות תבלינים שחוקים מוכנים וקפה טחון מוכן, כי המפעל טוחן אותם דק מאוד באופן שמחזיקים זמן מרובה. נראה שאלו הקונים מקלות קנמון או פלפלים אורגניים וקפה מקורי וטוחנים בבית ברי"ב אייזן אין בזה חשש (כ"נ מדברי הח"א המצויין בשעה"צ סק"ב)].

תפוע, תפוא, אבוקדו, בננה, סלט ירקות - מפגיגים טעם הרבה לאחר ריסוקם, שהם משחירים ויש להם טעם לוואי לאחר יממה, ולכן מותר לרסקם ברי"ב אייזן או לחתכם דק דק בסכין או בסלייס"ר בלי שינוי. וראיתי בכמה מספרי אחרוני זמנינו שהחמירו להצריך שינוי משום שכיום יש מקררים ואין מפגיגים טעם כל כך, ואין נראה לי כך. ועל כל פנים נראה שאם מרסק סמוך לסעודה אין להחמיר (דגם בשבת אינו רק חומרא).

דגים, בשר, כבד, ביצים, גבינה צהובה - כיון שאינם גידולי קרקע מותר לחתוך אותם בסכין ולרסקם במזלג בלי שינוי (כמו בשבת), וברי"ב אייזן יש לעשות שינוי לכתחילה (רמ"א סי' ג' ומשנ"ב סק"ט). וכן אפשר להקל לטחון במטחנה ביתית ידנית בשינוי (כ"כ שש"כ פ"ז הל' כה בשם הגרש"א ז"ל) אכן בארחות רבנו (יר"ט אות כא) מובא ששאלו את מרן החזו"א ז"ל אם מותר לטחון בשר במטחנת יד, והשיב: "טעם לאיסור אינו יודע, רק האמא לא טחנה".

לחם, מצה - אין טוחן אחר טוחן ומותר לפרר אותם ברי"ב אייזן בלי שינוי (רמ"א שם ומשנ"ב סק"כ - וע"ע משנ"ב סק"ה דבמלח וכדו' שאינו ניכר שנטחן אי פעם יש מחמירים משום מראית העין). ויש להסתפק אם מותר גם במטחנה גדולה.

נגיל ונשיש בזאת התורה

החזרה שאול סירטה שלישי

וכן ב'אקדמות' שהוא שיר של חשק והפליג רביז"ל במעלתו כנ"ל, ועיקר האקדמות הוא שהאומות באים לישראל ואומרים להם שיבואו ליהנות מהעוה"ז ולמה להם לסבול כל כך בגלות הלא אינם רואים כלום מה מרוויחים מזה, וישראל שוחקים מהם ואומרים להם: הלא שמור לנו לעתיד לבוא גדולה עצומה כשנלך אחר השי"ת, יעויין שם. וכלל הדברים שנזכר שאנו נבחרים מאת ה' ומיועדים לתכלית הגדולה, והאקדמות הם ממש הכרזת ה'נעשה ונשמע' בימינו, שאף שאין רואים עדיין כלום במעלת ההליכה אחר השי"ת מ"מ אנו מאמינים ושמחים ושרים לפניו שזוהי גדולתנו ותפארתנו.

וכן במגילת רות שהוא לשבח דוד המלך ונקראת רות ע"ש שיצא ממנה דוד שריוה לקב"ה בשירות ותהילות, שורש כלל השמחות בה' וכו"ל.

וביתר שאת בעת **קריאת התורה של עשרת הדברות ומעמד הר סיני** שהתורה הק' (דברים ד-ט) הזהירה אותנו לשום לבנו היטב לזה וציוותה עלינו: "רק הַשְׁמֹר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב וגו' ותקרבון ותעמדון תחת ההר וזהר בווער באש עד לב השמים חושך ענן וערפל, וידבר ה' אליכם מתוך האש וגו' ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים".

ויש לעורר אז בשעת הקריאה הקדושה את הרצון והשמחה לקבל עלינו ועל דורותינו את כל דברי התורה הזאת, ולבקש מהשי"ת שכמו שבעת ההיא נתפאו כל החולים ובעלי מומים כן תסור מאתנו העצבות והקריירות ונזכה לכל כוחות קיום התורה כבימים ההם בזמן הזה.

וכבר נתבאר שככל שניציר גודל נוראות הנסים והנפלאות שלא כדרך הטבע שהיו שם, כן תגדל שמחתנו במצות האלוהיות והנצחיות והנשגבות שזכינו להם.

וכן **בשאר שעות היום**, שהכל צריך להיות מתוך שמחה וחדווה דקדושה. והכלל בכל חלקי שמחה אלו, שיראה ויגלה כלפי מעלה שהוא חפץ לקבל את התורה בכלל, ואת הכח לקיום התורה שעיקרו הוא השמחה כנ"ל בפרט, והיא שתאיר ותזריח לנו בס"ד לכל השנה כולה שנזכה לאור קדושת הצדיקים 'אתפשטותיה דמשה' שמנחילים לנו את כח קיום התורה מחדש בכל פעם ומציירים אותה לטוב לפי ערכנו, וכוח קבלתנו שנוכל לקיים כל דברי התורה בכל מצב ובכל מקום.

בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דִּיהִיב לָן אוֹרֵי תָא,
צְבִי וְאֵתְרֵעִי בְּן וּמְסֵר לָן אוֹרֵי תָא

ומי יכול לשער גודל מעלת לימוד כזה כשנעשה בשמחה, ומבואר בליקוטי הלכות (הכשר כלים ה"ד) שע"כ לומדים בלילה הקדוש הזה התחלת וסוף כל ספר מספרי תנ"ך ומשניות וזוהר, כדי לעבור במהירות על רשימת אוצר המתנות שהשי"ת העניק לנו בתורתו, ולחזק לב האדם שאם יחשוב כמה רחוק הוא מקיום התורה יתבונן ויזכור: הלא מה נורא החסד העצום שהשי"ת כבר עשה אתנו עד עתה שכבר נתן לנו תורה קדושה ונוראה כזו עם ריבוי עצום כזה של ספרי קודש שכל תיבה ותיבה שבהם הוא קדושה נוראה ועצומה, כידוע גודל מעלת לימוד התורה שתיבה אחת עולה על כל המצוות, ועי"ז יחזק לבו שבדאי השי"ת אתו עמו ואצלו, וכשם שהתחסד עמו בנתינת התורה כן יעזור לו הלאה לקיים התורה, ונמצא שצריך ללמוד לימוד זה בהתעוררות וחיות והתבוננות הכרת הטוב ולעורר השמחה והתקווה והנאמנות בלבו שבדאי השי"ת יתן ונתן גם לו חלק בתורה וגם הוא יזכה לחיים.

וכמוכן שיש להיזהר מאד שלא לדבר בעת לימוד נורא כזה כי איך יזלזל במתנת המלך ותקוותו בתוך השמחה שבא לעורר על זה, וכבר נהגו אצל אנ"ש **לשמוח מאד באמצע הלימוד**, והמבין ישים לבו שהוא ממש מעיקרי עבודת היום לקבל התורה בשמחה, ויש לשמוח מאד בעת שהוא ניעור בלילה זה וללמוד בשירה וזמרה ולעורר תקוותו ואמונתו שהשי"ת בחר בנו כמו שאנו עתה, כי אנו הם שעלינו יחול בעזרת ה' קדושת נתינת התורה.

יא. נגילה ושמחה בך - בתורתך

וכן בתפילת שחרית וה'פסוקי דזמרה' וה'נשמת', וביותר **בברכת התורה** (למי שמברך) שכבר כתבו הפוסקים (שו"ע הרב א"ח מז-א) ש"צריך ליזהר בה מאד ושצריך כ"א לראות שתהיה כלי חמדתו של הקב"ה שהיה משתעשע בה בכל יום חשובה בעיניו לברך עליה בשמחה יותר מעל כל הנאות שבעולם", ובפרט בתפילת **'אהבה רבה' וה'הלל'** שכולם מורים על שמחתנו במלכותו ותורתו, שיש לזכור מאד השמחה הזאת, שאנחנו כמו שאנחנו, אנו חלק מעם ישראל ובנו בחר ה' לתת את תורתו ואנו שמחים בו.

ויש להתחזק מאד **בתפילת שחרית ומוסף** ולא להתרפות חלילה מחמת טרדת חוסר השינה, כי בשמחת התפילה אנו מודים בתורה ומקבלים אותה בשמחה והיא הכלי להמשכת קיום התורה לכל השנה כולה, ואם יש קושי להתפלל הרי 'פה אחד בצער ממאה שלא בצער', וכמו כן אם לבו אטום ח"ו שעכ"פ יעשה תנועות וניגון השמחה ותנועות ההתלהבות והחשק (כמבואר בשיה"ן אות ע"ד ה"ל).

שמח, ועי"ז יזכה אח"כ באמת לשמחה". [על אחת כמה וכמה ביותר וביותר צריך להכריח עצמו ביום חג השבועות הזה, כי כבר אמרו חז"ל (מגילה לא): "עצרת נמי ראש השנה היא", וכל גופא בתר רישא גריר, וידוע שהנהגה בראש השנה מועילה על כל השנה כולה, וא"כ כשמעוררים השמחה ביום זה נוכל בס"ד בנקל להמשיך קיום התורה על כל השנה כולה.

ומלבד זה הן נודע מה שכתב השל"ה הק' (מס' שבועות נר מצוה, ט') שיום זה הוא יום הדין לנשמתו על ההצלחה הרוחנית לכל השנה הבאה [וכלשונו שם: **"חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר, כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה כו"** והשמחה אשר שמח תהיה שמחה רוחנית והודות והלל להשם יתברך שנתן לנו התורה מתעורר מאוד בלבו להתקדש ולתקן מעשיו ולהיות מוכתר בכתר תורה לקיים והגית בו יומם ולילה, כי **היום הקדוש הזה הוא יומא דדינא**", ועי"ש מה שהביא בזה מס' תולעת יעקב], וא"כ כששמח ביום זה בתורה הוא זוכה עי"ז להמתיק הדין שיזכה לצאת זכאי וישפיעו לו שמחה על כל השנה באופן שיוכל לקיים התורה כראוי.

י. השמחה בכל חלקי היו"ט

ושמחה זו צריך להתלוות בכל חלק מהיו"ט, הן בכל **ההכנות ליו"ט**, שלא תהא עינו צרה אלא ישמח לקנות ולכבד היו"ט בכל מיני כבוד ועונג ושמחה ולהכין כל צרכי יו"ט בהרחבת הדעת ורצון נפלא, וכמו כן **בתפילת ערבית**, להתפלל בהתעוררות השמחה, ובפרט בתפילה לקיום התורה שהיא **'אהבת עולם'**, שיש להתבונן היטב בפתיחת וסיום הברכה ולעורר שמחה בלב שהתורה ניתנה לנו ברוב אהבתו אותנו ושע"כ חובתנו לשמוח בזה, וכן בתפילת שמו"ע כשאומרים **'אתה בחרתנו'** וכל שאר ההודאות על טוב חלקנו, שיש לעורר שמחה בלבנו על זכיינתו בתכלית ההצלחה והאושר הנצחי, ולעורר ה'נעשה ונשמע' בנאמנות שנסמח בו שנתן לנו החלק הטוב.

וכמו"כ **במלבושי כבוד של יו"ט ובסעודת יו"ט** שהוא סעודת הודיה על טוב חלקנו, וכו"ל שזה מעיקרי המקרא קודש של אכילה ושתיה וכסות כבוד, לגלות שְׁנֵיחַ ומקובל לנו יום זה והוא מעיקרי קבלת התורה, ואז צריכין לעורר מאד השמחה הזאת בשירה וזמרה, וביותר באמירת ה'קידוש' לעורר גודל השמחה אשר בחר בנו מכל עם רוממנו מכל לשון וקדשנו במצוותיו.

ובפרט **בלימוד הקדוש בליל שבועות** שאין לשער גודל התיקונים הנעשים עי"ז והוראת חיי האדם תלויים בזה כמ"ש האריז"ל ומתקן כמה כריתות,

אורייתא וישראל

קדושת הדגלים!

איש על דגלו כאת לבית אבתם יחנו בני ישראל
מנגד סביב לאהל מועד יחנו

המשכן הוא המקום שבו התחברו התחוננים בעליונים; שם היו מקריבים את הקרבנות אשר על ידם העלו וקישרו את תכלית הבהמיות אל השורש האלוקי העליון, ושם ירד ה' לשכון בין ישראל.

ענין זה של חיבור העליונים והתחוננים, הוא סוד הארת הדעת הקדוש שמאיר הצדיק בכלל ישראל, "להודיעם תמיד כי ה' הוא האלקים ולא ישכחו אותו יתברך בשום עת, כמו שכתוב 'אשרי איש שלא ישכח', שעל ידי זה מוציאין את ישראל מעוונות, מרוח שטות" (ליקוטי הלכות, נט"ד לסעודה ה, ז).

ולכן - סביב המשכן התקבצו כל שבטי ישראל "איש על דגלו באותות לבית אבותם", כשהם חונים כולם "סביב לאוהל מועד". שכן, המשכת הדעת הקדוש הזה שנמשך ע"י המשכן, צריך להיעשות כשכל ישראל מקובצים מסביבו, ומקבלים זה מזה.

כשכל שבט ושבט מישראל יש לו את הדגל שלו, עם הצבע והציור המיוחד לו, שזה מרמז שכל אחד מישראל יש לו את הגוון שלו ואת הארה המיוחדת שלו, וכולם יחד צריכים להתקבץ סביב המשכן, להמשיך עליהם - כל אחד לפי עניינו וגוונו - את אור הדעת הקדושה הנמשך מהמשכן שמקים משה, אשר בו מתחברים העליונים והתחוננים.

"וזה בחינת מעלת הדגלים של ישראל שהלכו בדגלים סביב המשכן, כי המשכן בחינת הבית המקדש שם עיקר הארת הדעת של משה רבינו, כי שם קיבל כמה מצוות התורה שנדבר ה' יתברך עמו באוהל מועד שהם עיקר הדעת, על כן הלכו כל ישראל סביב למשכן כולם כאחד חברים, ונשאו הדגלים שהיה מצויר עליהם וגוונין של שתיים עשרה אבני החושן, שהם בחינת הגוונין עילאין, גוונין קדישין, שיש בכל אחד ואחד מישראל, בבחינת ישראל אשר בך אתפאר" שהם כלולים מגוונין סגיאין.

"וכל אלו הגוונין של ישראל היו כלולים בהציורים הקדושים של הדגלים שנשאו לאות ולנס שהם היו הפאר והיופי וההידור הנפלא והנורא של מחנות ישראל הקדושים, כמבואר במדרשים מעוצם הפלגת נוראות מעלת הדגלים. וכל זה היה כדי שכל גוון וגוון הקדוש של כל אחד מישראל יאיר בחברו וחברו בחברו ויקבלו דין מן דין, כדי שעל כל אחד יהיה נמשך הדעת הקדוש של משה רבינו, שצריך כל אחד מהחברים שהם התלמידים של משה להאיר זה בזה וזה בזה" (שם).

לא לחינם אנו קוראים פרשה זו של הדגלים דווקא לפני חג השבועות, שכן קודם מתן תורה עלינו להיכלל זה בזה באהבה ואחווה, כאיש אחד בלב אחד, כשכל אחד תורם את הגוון המיוחד שלו לכלליות הגוונים של כלל ישראל.

"כי גם עתה שאין לנו לא משכן ולא דגלים ולא בית המקדש, אף על פי כן זה ידוע שהתורה הקדושה שנשארה לנו היא כלולה מהכל, כמו שאמר רבותינו ז"ל. ועל כן, על ידי שאנו קורין בתורה סמוך לשבועות פרשת הדגלים, על ידי זה אנו ממשיכין עלינו נפלאות נוראות קדושות הדגלים, שהם בחינת כלליות הגוונין. וצריך כל אחד לכוון לזה שיזכה להמשיך על עצמו קדושת הדגלים, כדי שיזכה להגבר לדבר עם חברו ביראת שמים בכל יום כדי להאיר הדעת הקדוש בעולם על ידי שיאירו זה בזה ויקבלו דין מן דין, שזהו בחינת קדושת הדגלים" (שם, ג).

עובדות בשגב לימוד התורה הק' מרבינו ישראל בעל שם טוב ז"ע - לרגל יומא דהילולא החל בחג מתן התורה

ידוע שהבעל שם טוב לא רצה לרדת לזה העולם עד שיתנו לו ישישים גבורים שיגנו עליו מפני הקטרוגים הגדולים, כי הבעל-דבר רצה למנוע בכל כוחו שלא תתפשט התעוררות דקדושה של תורת הבעל שם טוב הקדושה בקרב ישראל. אכן, מחמת מעשה בעל-דבר, היו בתחילה רובם ככולם של אלו הגיבורים מתנגדים לבעל שם טוב, אלא שכשהגיע זמנם שְׁלָחָם השי"ת לבעל שם טוב.

אחד מאותם ישישים גיבורים שהיו מיועדים לבסוף להתקרב לבעל שם טוב היה בתחילה מתנגד גדול לבעל שם טוב, למרות שהיה אדם גדול. באחד הלילות חלם שעלה לעולם העליון, וראה איך שהבעל שם טוב והאר"י הק' יושבים ולומדים זוהר הק' בצוותא, ואף נשאר בזכרונו תוכן הזוהר אותו למדו!

בחלומו ראה שהאר"י הק' אמר פשט בדברי הזוהר, ואילו הבעל שם טוב היה לו בזה ביאור אחר... כך נמשך ביניהם הוויכוח בהבנת דברי הזוהר, כל אחד הלך בדרך אחרת ולא הגיעו להכרעה.

או אז הסכימו ביניהם שילכו לשאול את מחבר הזוהר הקדוש - הרשב"י, שהוא יבאר להם את הביאור האמיתי בדברי הזוהר.

הגיעו שני הצדיקים אל הרשב"י, והוא ביאר להם כהנבת האר"י הק'.

אבל הבעל שם טוב עדיין לא נתרצה וכה אמר לרשב"י: הלא אצלכם היתה השכינה מדברת מתוך גרונכם, והכל נאמר על ידכם מפי הקב"ה ברוח הקודש, ואם כן הבה ונשאל את הקב"ה כביכול שיאמר לנו הפשט האמיתי בדברי הזוהר.

ואכן, השי"ת אמר הביאור בזוהר הק' כדברי הבעל שם טוב.

הלה התעורר משנתו בפחד נורא מהמחזה אותו זכה לראות, ולמרבית הפלא אף זכר היטב את המאמר עליו נתעורר היוכוח.

הוא גמר אומר לתתו על קנקנו של הבעל שם טוב, שעד לאותו זמן היה מתנגד עצום, שלא טרח אפילו לברר ולחקור אחר דרך הבעל שם טוב, ועתה כאשר נוכח לראות את המחזה הנורא הזה, ואת גדולתו העצומה של הבעל שם טוב בשמי שמיא, קיבל על עצמו ללכת אל הבעל שם טוב להתחקות אחריו ולעמוד על טיבו. הוא גמר בדעתו ללכת בזמן סעודה שלישית כשהבעל שם טוב מאריך באמירת תורה כשעדיין לא הדליקו הנרות, ואז יוכל לעמוד סמוך מאד לבעל שם טוב לשמוע את אשר ידבר ופניו לא ייראו, וכן עשה.

נכנס אותו יהודי להיכל הבעל שם טוב, ואכן מפני החושך שהשתרר בחדר התקרב מאד אל הבעל שם טוב בחשבו שהבעל שם טוב לא ירגיש בו. והנה חיל ורעדה אחזתהו כאשר שמע איך שהבעל שם טוב אומר אותו הזוהר שהיה נושא לויכוח בפמליא של מעלה, ואף ביאור כפי ששמע מהקב"ה בעצמו כביכול, ושיניו דא לזא נוקשו. תוך כדי כך פנה אליו הבעל שם טוב ואמר: אתה כבר יודע הפשט...

או אז נהפך אותו חולם החלום מן הקצה אל הקצה, והיה לאחד מהתלמידים הנאמנים והותיקים של הבעל שם טוב.